DE VERBIS LATINIS

IN UO DIVISAS DESINENTIBUS

COMMENTATIO ACADEMICA

SCRIPSIT

ET PERMISSU AMPL. ORD. PHILOS. UPSALIENSIS

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES RITE CAPESSENDOS

IN PUBLICO DEFENDET

O. I. FEHRNBORG
LIC. PHIL. NAT. GESTR.-HELS.

IN AUDITORIO IV ANTE DIEM XIX CAL. JAN. MDCCCLXXXX

H. A. M. S.

HOLMIAE
TYPIS DESCRIPSERUNT P. A. NORSTEDT & SÖNER
MDCCCLXXXIX

De verbis latinis in **uo** divisas desinentibus.

Quinque et viginti ferme iam sunt anni, cum C. PAULI de verbis latinis in *uo* desinentibus disseruit. Ut qui accuratam in hac re diligentiam adhiberet, in libro suo[1] omnia praestitit, quae ad rem illustrandam opus esse tum viderentur. Et cum ceterarum, quae indoeuropaeae vocantur, linguarum subsidio uteretur, qua est doctrinae copia ornatus, ipse multa et nova excogitavit et excogitata ingeniose comprobavit. Quod autem studium linguas indoeur. inter se comparantium his viginti annis plurimum processit, fieri non potuit, quin docti viri aetatis novissimae, subtiliorem artis grammaticae rationem postulantes, multa perperam iudicata corrigerent, occultis et quasi involutis rebus clarius lumen afferrent.

Et in ea parte grammaticae latinae, de qua mihi hic agendum constitui, non desunt, quae recentiores aliter intellegere voluerint. Ut exemplum afferam, inter verba in *uo* exeuntia PAULI ea, quae sunt *linquo*, *coquo*, *stinguo*, *unguo*, *tinguo*, *ninguo*, numerat. Postquam autem viri doctissimi omnia examinaverunt, quae ad naturam velarium, quae dicuntur, consonantium perspiciendam pertinent, iam inde ab ASCOLIO usque ad BERSUUM[2], illa verba ab iis, quae sunt *pluo*, *ruo*, *suo*, *metuo*, se-

[1] Geschichte der lateinischen verba auf uo. Stettin 1865.

[2] Libros hanc quaestionem tractantes attulerunt HÜBNER Grundriss zu Vorlesungen über die lat. Gram. [2] p. 34, BRUGMANN Grundriss I, p. 289.

iungenda esse apparet. Neque *loquor*, *sequor* inter verba in *uo* desinentia numerabo, licet participia *locūtus*, *secūtus* iis, quae sunt *ex-ūtus*, *tribūtus*, similia sint.

Ego vero de iis modo verbis disputabo, quorum *u* aut ab antiqua *ŭ* vocali (*suo*, *acuo*) vel *ev* diphthongo (*pluo*, *cluo*) repetitur aut velari aliqua sublata stirpem temporis praesentis terminare videtur (*fluo*, *struo*). Sed novi quidquam de his verbis expositurum me esse, ne speraveris; nihil fere aliud egi, quam ut ea congererem, quae in libris commentariisque recentiorum passim dissipata invenirentur. Neque tamen vetustiores spernendos esse auctores existimavi, qui quidem ut Corssen, Ritschl cet. latinae grammaticae operam praeclarissime navarunt.

Atque etiam eas linguas, quae de latina derivantur et quasi filiae sunt, ad antiqua verba formasque intellegenda plurimum valere, nemo est, quin videat. Est tamen summa cautio adhibenda, si quis testimonio posterioris linguae nisus formam antiquam coniectura assequi velit; namque alia esse ea forma potest, qua scriptores latini utebantur, alia ea, quam recentiores per multa saecula propagatam servant.

In libris auctorum laudandis iisdem scripturae compendiis usus sum, quae in »Handbuch der klassischen Altertumswissenschaft herausgeg. von Iwan Müller II» exscripta inveniuntur. Accedunt opera aliquot nova:

Bersu Die Gutturalen = Die Gutturalen und ihre Verbindung mit v im Lateinischen. Berlin 1885.

Bréal-Bailly Dictionnaire = Dictionnaire étymologique latin par M. Bréal et A. Bailly. — 2. éd. Paris 1886.

Brugmann Grundriss = Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. Strassburg I. 1886. II, 1. 1889.

Ernault Du parfait = Du parfait en grec et en latin. Paris 1886.

Feist Got. Etym. = Grundriss der gotischen Etymologie. Strassburg 1888.

GEORGES Lex. d. lat. Wortf. = Lexikon der lateinischen Wortformen, Lieferung 1—3. Leipzig 1889.

JOHANSSON De deriv. verbis = De derivatis verbis contractis linguae graecae quaestiones. Upsaliae 1886. (Upsala Universitets Årsskrift 1886.)

LOEWE Glossae nom. = Glossae nominum ed. G. LOEWE. Accedunt eiusdem opuscula glossographica collecta a G. GOETZ. Lipziae 1884.

SCHWEIZER-SIDLER Gramm.² = Grammatik der lateinischen Sprache bearb. von H. SCHWEIZER-SIDLER und A. SURBER, I. 2. Aufl. Halle 1888.

Ceterorum, quos laudavi, librorum tituli aut plene perscripti sunt aut perspicuo compendio signati facile agnoscentur.

I. De praesentis temporis formatione.

Omnia fere cuiuslibet linguae indoeuropaeae verba in duas classes distribui possunt, quarum una verba primaria complectitur, altera verba secundaria (denominativa, derivata). Quae primaria vocantur, a stirpibus verbalibus profecta sunt, secundaria vero ad stirpes nominales referuntur — a principio autem nihil fortasse inter stirpes nominales et verbales discriminis erat —, et cum illa per omnia tempora flecterentur, haec nihil nisi tempus praesens aetate indoeuropaea habuisse constat.

Cum igitur tempus praesens neutri classi defuerit, quomodo hoc tempus figuraverint, forsitan quaesieris. In stirpe praesentis temporis formanda haec ab illis nihil differunt, nam sicut multitudo primariorum, ut scr. *krúdhyati* »zürnt», *tṛ́pyati* »wird befriedigt», gr. χαίρω, βάλλω, lat. *capio*, *fugio*, lit. *miniù*, vet. bulg. *mĭnją* »denke» cet., secundaria quoque litera *i* adiecta formata esse vulgo existimantur[1]. Cfr. scr. *devayáti* »er

[1] Cfr. SCHLEICHER Compendium⁴ p. 750 et passim. BRUGMANN Griech. Gramm.² p. 159 sq. G. MEYER Griech. Gramm.² p. 455 sq. STOLZ Lat. Gramm.² p. 367. JOHANSSON De deriv. verbis p. 113 sq.

verehrt die Götter, ist fromm» (*devá-s* »Gott»), *arātĭyáti* »er brütet Missgunst» (*árāti-ṣ* »Missgunst»), gr. ϑωρήσσω (ϑωρηκ-), ἐλπίζω (ἐλπιδ-), lit. *dalyjù* »theile» (*dali-s* »Theil»), vet. bulg. *lą̨kają̨* »täusche» (*lą̨ka* »List») cet.

Licet verba secundaria antiquitus haud aliam quam magna pars primariorum figuram praebeant, commodum tamen erit, ut postea apparebit, si in dissertatione mea primaria et secundaria separatim tractavero.

A) Verba primaria.

Iam antiquissima aetate indoeur. in verbis primariis stirpem praesentis temporis haud uno eodemque modo formatam esse consensus omnium linguarum indoeur. testimonio est. Quamquam autem vi rerum et annorum veteres illae huius temporis figurae multifariam turbatae sunt, cum ad aequabilitatem efficiendam multa novarentur, tamen de pristino rerum statu indiciis vestigiisque quamvis saepissime subobscuris coicere licet. Et cum praesentia verborum latinorum in *uo* desinentium prope omnia similiter formata esse videantur (cfr. *pluo: spuo: fluo*), rem se ita non habere infra ostendere conabor.

Postquam omnia, quae huc pertinent, verba per singulas classes distribuero et ceterarum linguarum cognata attulero, quae de quaque classe disserenda mihi videbuntur, brevissime subiungam. Nam priusquam ratio haec verba formandi perspici possit, etymologiam et primariam uniuscuiusque verbi formam quanta maxima fieri potest veri similitudine constituere debemus. Qua in re id egi, non ut omnes easque diversissimas sententias de origine horum verborum eruerem, cum multae iam vix egerent refutatione, sed ut eas modo commemorarem, quae speciem quandam veri prae se ferrent.

I. Verba suffixo carentia themate, quod vocatur, statim adiecto.

Eiusmodi verba in duas classes secerni possunt, prout accentus vocalem stirpis aut vocalem, ut ita dicam, thematicam feriebat. Ad primam classem (= I^am^ indicam) ea pertinent, quae ut **bhér-ō* rad. *bher-* (*lego*, *dūco*, sim.), ad alteram (= VI^am^ indicam) ea, quae ut **rud-ó* rad. *reu̯d-* (*divido*, *nivit*, sim.) formata sunt. Utraque separatim tractanda classis est.

a) Specimen *bhér-o bhér-e*.

**nuo* »neige mich», besonders mit dem Haupte: »nicke», quod simplex nusquam reperitur, compositis *ab-*, *ad-*, *in-*, *re-nuo* subest. Hoc verbum, cuius quae essent cognata indoeuropaea, diu ignorabant[1], cum gr. νεύ-ω, νεῦ-μα, νευ-στάζω, νυ-στάζω, scr. *náv-ate* »bewegt» componendum est.

Graecis πλέ-ω <*πλέϝ-ω, ῥέ-ω <*σρέϝ-ω comparatis exspectatur quidem *νέ-ω pro νεύω, sed diphthongus ita facile defenditur, si aut hoc verbum ab non thematica flexione (<*νευ-μι) in thematicam transiisse[2], aut diphthongum ex stirpe aoristi (futuri) (ἔ-νευ-σα, νεύ-σω) in praesens transductam esse arbitramur. Neque enim satis causae esse videtur, cur νεύω < *νευ-ι̯ω Smythium[3] aut <* νευ-σω Solmsenum[4] sequentes explicemus.

Constat igitur **nev-o* originariam esse formam, quae cum in lingua latina ea lege obstricta, ut *ev* diphthongus in *ov* mutaretur[5], in **nov-o* abiisset, formam **nuo* procreavit[6]. Saepius

---

[1] Cfr. Sonne K. Zeitschr. XII, 350 sq. Ascoli ib. XII, 421 sq. XVII, 271. Kuhn in Kuhn et Schleicher Beitr. I, 355 sq. Pauli Verba auf uo p. 22.

[2] G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 443. Johansson De deriv. verbis p. 175 sq. De Saussure Mém. p. 187.

[3] Der Diphthong ει p. 16.

[4] K. Zeitschr. XXIX, 119.

[5] Brugmann Grundriss I, p. 53. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 259.

[6] Quomodo **nuo* <**novo* intellegendum sit, vide infra.

autem scriptores verbo **nueo* utuntur, de quo scribit Diomedes[1]:

»Cui enim in dubium cadit, quin *abnuo abnuis* dicamus? verum apud veteres et *abnueo* dictum annotamus, ut Ennius octavo annalium [283 Vahl.]:

Certare *abnueo*, metuo legionibus labem;

idem in Telamone [Enn. tr. 284 Ribb.] ex eo futurum *abnuebunt.*»

Atque equidem non dubito, tametsi iam Ennii temporibus **nuo* et **nueo* ita confusa essent, ut promiscue usurparentur, illud iustius existimare; quam meam opinionem non solum Diomedes verbis supra allatis, sed etiam omnes glossographi confirmant[2]. Et verbum **nueo* cum vi analogiae creatum, cfr. *cluo*: *clueo*, *tuor*: *tueor*, breve tempus in consuetudine fuisset, confestim interiit, ut post Ennium non amplius occurrat[3].

Neque mirandum est, si unum verbum duas coniugationes sequitur, cfr. *fervĕre: fervēre*, *stridĕre: stridēre* nullo significationis discrimine usurpata (vide infra).

pluo pro **plevo* > *plovo*, scr. *pláv-ate* »schwimmt», zend. *fra-frav-aiti* »schwankt hin und her», gr. *πλέϝ-ω > πλέ-ω, fut. πλεύ-σομαι, vet. bulg. *plov-ą* »schiffe», vet. germ. *flaw-ên* »spülen, waschen».

Antiquior forma *plovo* restat apud Petronium Sat. 44: »itaque urceatim *plovebat*», quam a sermone quotidiano mutuatum eum est putandum[4]. Apud Festum quoque *plovo* occurrit

---

[1] Keil Gramm. lat. I, 382, 10 sq. Neue Formenlehre II [2], 428.

[2] Wölfflin Arch. f. lat. Lex. IV, 578 sq.

[3] Georges Lex. d. lat. Wortf. pp. 4, 49.

[4] Ganymedes, conviva quidam Trimalchionis, cui verba supra allata tribuuntur, rustico sermone usus esse videtur. Cfr. § 45 init. ›oro te›, inquit Echion centonarius, ›melius loquere›. Ad rusticum sermonem haec quoque verba Ganymedis fortasse referri possunt: *buccam panis, percolopabant, annona pro luto erat, oculum bublum, coda vituli* (cfr. Thurneysen K. Zeitschr. XXVIII, 157 sq.), *aedilem* [*non*] *trium cannearum, urceatim plovebat*, cet.

p. 250 (Müll.): »pateram *perplovere* in sacris cum dicitur, significat pertusam esse».

Atque etiam in linguis recentioribus nov. ital. *piove* (pro *piuove*), hisp. *llueve*, vet. franc. *pluet*, portug. *chove* cet. a forma latina *plovit* repetuntur[1].

ind-uo, *ex-uo* pro **ind-evo* > **ind-ovo*, **ex-evo* > **ex-ovo* sunt, cfr. umbr. *an-ovihi-mu* »induimino», lit. *au-nù* »ziehe Fussbekleidung an», vet. bulg. *iz-ov-ą* »lege Fussbekleidung ab».

Quod umbr. *anovihimu*[2] in classem denominativam (= IV^am^ latinam) transiit, nihil est, quod mireris, cfr. *pinsĕre: pinsībant* (Enn. ap. Varr. l. l. V, 4, 23), *linĕre: linīre* (Colum.) cet[3].

Participium *exdūtus*[4] praesens quoddam **exduo* = gr. ἐκδύω nequaquam commendat[5], sed novatum est ad similitudinem participii *indūtus* ad *induo* pertinentis, quod verbum simplex **ev-o* > **ov-o* et praefixum *ind-* continet. Cfr. *ind-oles*, *ind-eptare* (Paul. ex Fest. 106, 11), *ind-episci* (ib. 106, 14), *ind-igere* cet.[6]

Errat vehementur Roby[7], cum ita disserit: »The verbs *exuere* put off, ... *induere* put on, are apparently derived directly from the prepositions *ex*, ... *indo*, the old form of *in*». Iste modus verba a praepositionibus derivandi sane inauditus est.

luo »wasche», gr. hom. λόϝ-ω, hom. att. λούω, λοϝ-έω, vet. sept. *ló-a* »adluo» cum radice *pleu̯ plŭ* nihil commune habet[8].

Simplex *luo* non ita saepe occurrit; unum locum annotavi: Sil. It. XI, 22: magna Graecia luitur Ionio profundo. Alias *lavo* usurpatur, quod ex **lovo* ad leges latinae linguae formatum est. Et si praefixo, quod vocatur, illud **lovo* instruebatur, *áb-*, *cón-*, *é-luo* fierent necesse erat (vide infra). Existimant quidem

---

[1] W. Meyer K. Zeitschr. XXX, 341.
[2] Bücheler Umbrica p. 87. Zeuss K. Zeitschr. XIV, 401.
[3] Neue Formenlehre II [2], 416 sq.
[4] Paul. p. 80, 2: *exdutae exuviae*; cfr. Lange Curt. St. X, 254.
[5] Georges Handwörterbuch s. v. *exuo*. Pauli Verba auf uo p. 20.
[6] Cfr. Nonius p. 128, 38.
[7] Roby Latin Grammar I, p. 375.
[8] Ut credit Bopp Gramm. comp. trad. par M. Bréal III, p. 421.

Osthoff et Brugmann[1], quos sequi videtur Stolz[2], prius *ablavo* posterius *abluo* creavisse, sed si vera est opinio illa Thurneyseni, primigeniam diphthongum *ov* legibus latinae linguae congruenter in *av* mutatam esse[3] — et haud scio an vera sit —, facile fieri potuit, ut *abluo* ex **ablovo* attenuatum sit, priusquam **lovo* in *lavo* abiisset.

Principale verbum *lavo lavĕre* (Enn. Vahl. p. 210) postea in classem denominativorum (*lavāre*) transiit, ut saepissime accidit[4]. Diomedes ita[5]: »etiam ipsa verborum coniugatione, prima sit an tertia, item secunda sit an tertia, novitas a vetustate dissentit. Nam *lavo lavas* nos dicimus, illi *lavis*; ut Plautus in Pseudolo [1, 1,8]:

gestas tabellas, eas lacrimis *lavis*,

et Vergilius [Aen. III, 663]:

luminis effossi fluvidum *lavit* inde cruorem.»

Atque Priscianus[6] inter *lavāre* et *lavĕre* hoc esse vult discrimen: »*lavis* magis pro umectas dicitur. Vergilius in X [v. 727]:

Visceribus super incumbens *lavit* improba taeter
Ora cruor.»

Eam vero sententiam refutat Diomedes (l. l.): »quidam per i *lavit* pro umectat et coinquinat intellegi volunt, sed frustra; id enim significat quod *lavas* per a. denique evidenter: fluvidum *lavit* inde cruorem.»

---

[1] Osthoff Morph. Unters. IV, 158. Brugmann Grundriss I, p. 153.

[2] Lat. Gramm.[2] p. 262.

[3] K. Zeitschr. XXVIII, 154 sq. Ad ea quae attulit Thurneysen exempla aliquot forsitan adici possint: *auris*, *ausculto*, *audio* < **aus-dio:* gr. οὖς (cfr. Thurneysen Herkunft u. Bildung der lat. Vba auf *io* p. 12 sq. Kluge Etym. Wörterb. s. v. ›hören›, ›ohr›.) — *haud*, *haut*, *hau* CIL I, 1007.: gr. οὐ, οὔτε, οὐδέ (Hübschmann Das indog. Vokalsystem p. 191.) — *paveo:* πτοέω (Fick Etym. Wörterb. II[3], 153), cfr. πτόλεμος: πόλεμος, *pello*; πτύξ, πτύσσω: πυκάζω cet. (G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 250).

[4] Cfr. Neue Formenlehre II[2], 419 sq. Merguet Lat. Formenbildung p. 179.

[5] Keil Gramm. lat. I, 381, 11 sq.

[6] Ib. II, 403, 3 sq.

Quamquam autem constat *adluo* ex *adlavo* vel **adlovo* ortum esse, cum haec res postea ab Romanis ipsis oblivioni data esset, ad *adluo* novatum est *adlavo*, ad *eluo elavo* cet. Quæ verba *adlavo*, *circumlavo*, *elavo*, *praelavo* non inveniuntur nisi apud posteriores scriptores[1]. Et cum in aliis verbis forma compositorum plerumque increbresceret, cfr. *pluo* < *plovo* = *im-pluo*, in hoc verbo ita inusitatum *luo* est, ut apud unum modo scriptorem occurrat.

cluo »purgo»[2] < **clevo* **clovo*, cfr. scr. *çráv-ati*, *çrúv-at* ad radicem *kreu̯ krŭ̄* pertinentia, quam a rad. *sreu̯ srŭ̄* diiungendam esse, quamvis idem »fliessen» significent, Böhtlingk et Roth existimant[3].

Aliae quoque linguae radicem *kleu̯* servant, formam *klŭ̄* exhibentem et *d* litera determinante instructam, got. *hlūtrs*, angl. sax. *hlūttor* »lauter», gr. κλύζω »bespüle», κλύδων »Wogenschlag» cet.[4]

Nec quod in scr. verbo intransitiva, in latino transitiva notio inest, nobis haec duo verba componendi dubitationem inicere debet, cum idem aliis multis verbis cognatis accidat.

Iam vero si iis, qui verba scr. huc trahunt, credibile videatur lat. *cluo* pro **clevo*, **clovo* esse[5], hanc opinionem nostram vocabulum, quod est *cloaca*, confirmabit. *Cloaca:* »angustiae viarum vel aquae ductus»[6] cum verbo *cluo* a plerisque coniungitur[7] et pro *clovaca* litera *v* eiecta esse creditur[8]. Nec ficta est forma *clovaca*, nam legitur C.I.L. I, 1178; Varro Sat. Men. 290 B. (ubi Riese p. 54, 4 *clavaca*). Ceteri scrip-

---

[1] Wölfflin Arch. f. lat. Lex. IV, 311, 563 sq.

[2] Plinius 15, 29, 36: cluere antiqui purgare dicebant. Cfr Serv. Verg. Aen. I, 720, ubi *cloare* scriptum est.

[3] Lexic. petrop. VI, p. 383. Cfr. Froehde Bezz. Beitr. VIII, 162.

[4] Feist Got. Etym. p. 55.

[5] Aliter Curtius Griech. Etym.[5] p. 151, *cluo* ex **clu-jo* explicans.

[6] Loewe Glossae nom. p. 32.

[7] Fick Vgl. Wörterb.[3] I, 552. II, 71, 337. III, 90. Curtius l. l. Vaniček Etym. Wörterb. d. lat. Spr.[2] p. 72.

[8] Cfr. Ritschl Op. IV, 158. Froehde Bezz. Beitr. XIV, 91.

tores habent aut *cloaca*, quae scriptura usitatior est, aut *cluaca*, quam Marius Victorinus iustiorem esse putat[1].

Hic etiam *Cloacina*, cognomen Veneris, commemorandum est, quod cum verbo *cluo* cohaerere antiqui intellegebant. Scribit enim PLINIUS[2]: »ita traditur, myrtea verbena Romanos Sabinosque, cum propter raptas virgines dimicare voluissent, depositis armis purgatos in eo loco, qui nunc signa Veneris Cluacinae habet, cluere enim antiqui purgare dicebant». Neque ea forma *Cluacina*, quam PLINIUS affert, inusitata est. Augustin. de civ. dei 4, 8, in. 4, 23, 1. 4, 23, 2. D[3]. Cfr. osc. *Kluvatiis*, *Kluvatiium*, *Kluvatiud*.

Vix potest dubitari, quin suffixa -*āqo*-, -*āqa*- ab nominibus in *ā* desinentibus (1^{mae} decl. lat.) originem ducant[4], cfr. scr. *bhikṣā́* f. »Almosen»: *bhíkṣāka-s* »Bettler», lat. *verbena: verbenāca*, *lingula: lingulāca*, celt. Δουμνα (νῆσος Ptol. II, 2): gall. Dumnācus (Cæs.)[5] cet.; *cloaca* item a nomine quodam **clovā* derivari potest, et **clovā: *clevo *clovo cluo* = *toga: tego* = μολπή: μέλπω = ῥοή, dor. ῥοά, corcyr. ῥhoϝά: ῥέϝω = πνοϝή: πνέϝω cet.[6]

Atque etiam horum verborum significatio eam, quam proposui, explanationem commendat. Namque velut ad verbum χέϝω »giesse» pertinet nomen actionis, quod vocatur, χοϝή »Guss», ita ad verbum **clevo cluo* »reinige» nomen actionis **clovā* »Reinigung», unde adiectivum **clovācus*, -*a*, -*um* »zur Reinigung hörend» derivatum. Et vocabulum *cloaca* a principio adiectivum fuisse (scilicet *fossa*), nihil impedit, quominus exi-

---

[1] KEIL Gramm. lat. VI, 25, 9: non est cloaca, ut putatis, sed cluaca, quasi conluaca. Cfr. Prob. app. (Gramm. lat. IV, 198, 12) cluaca non clavaca. SCHUCHARDT Vocalismus II, 142.

[2] PLINIUS l. l. Cfr. PRELLER Röm. Myth. p. 386.

[3] GEORGES Lex. d. lat. Wortf. s. v.

[4] Cfr. LEO MEYER Vgl. Gramm. II, 508 sq. BRUGMANN Grundriss II, pp. 255, 257.

[5] Cfr. GLÜCK Die bei Cæsar vorkommenden kelt. Namen p. 69.

[6] WHEELER Griech. Nominalacc. p. 72 sq. BRUGMANN Grundriss II, p. 104 sq.

stimemus. Cfr. *idūs* (scil. *noctes*) »die hellen Nächte», *dextra* (scil. *manus*), δεξιά (scil. χείρ), cet.[1]

Neque *v* litera eiecta debet offendere; si enim comparaverimus *vidua: viduvium*, *eluacrum: eluvies*, *boarius: bovīle*, *Cluatius: Cluvius*, *boare: bovere* cet., ad credendum facile ducemur literam *u* ante *a* vocalem saepe scriptam non esse, licet fortasse pronuntiaretur. Re vera perpauca sunt ea vocabula, quae *ov* (*uv*) ante *a* retineant exceptis iis, quae analogiae vi literam *u* servant (ut *novacula*, *iuvāre* cet.). Hic sunt afferenda *bova* (Paul. ex Fest. Ep. 30, 13. Placid. gloss. 13, 4. Varro sat. Men. 329. Lucil. sat. fr. inc. 39.): *boa* (Fest. p. 360, 21. Plin. 8, 37. cet. Solin. 2. §§ 33 & 34. Plin. 24, 53 cet.) — forum *bovarium* (Varr. l. l. 5, 146. cod. Goth. Cic. Scaur. 23. Liv. 10, 23, 2. 22, 57, 6): *boarium* (Varro l. l. 5, 146 M. Liv. 21, 62, 2. Paul. ex Fest. 30, 5 cet.) — *Clovatius: Cloatius*. Item *bovare* (Enn. ann. 571 Vahl.): *boare* (cfr. Paul. ex Fest. 30, 3. Plaut. Amph. 232 cet.).[2]

Ex iis, quae iam attuli, exemplis apparet *ovā* et *oā* promiscue apud scriptores vetustiores inveniri, apud recentiores *oā* in consuetudinem venisse. Haud aliter vocabulum *cloaca* intellegendum est. Antiquius erat *clovaca*, quod apud priscos scriptores inveniri iam ostendi, recentius *cloaca*, quod paulatim ad principatum pervenit et alteram formam obsolescere coegit.

Bersu[3] autem aliam explicandi viam ingressus *cluo* et *cloaca* pro **clō-i̯o* et **clō-i̯āca*, cfr. lit. *szlũ'ju szlũ'ti* »fegen, kehren», esse contendit. Neque vero *cloaca* neque ipsum *cluo* illam interpretationem permittit. Ex **clō-i̯o* quemadmodum *cluo* evadere potuerit, non video, nisi forte credere licet **clŏo* per analogiam in *cluo* mutatum esse. At in vocabulo *cloaca* derivando Bersu scripturam *clovaca* nihili facit. Quod autem

---

[1] Brugmann Grundriss II, p. 437.

[2] Cfr. Bersu Die Gutturalen p. 140 not. 1. Froehde Bezz. Beitr. XIV, 91.

[3] Die Gutturalen p. 182.

scripturae *clovaca* fides abrogari nequit, quippe quae et inscriptionum et codicum auctoritate nitatur, BERSUO credendum vix videtur, quamvis artam inter lat. *cluo* et lit. *szlů'ju* cognationem effecerit. Sed fieri facile potest, ut lat. *cluo*: lit *szlů'ju* = gr. πλέϝ-ω: gr. πλώ-ω = vet. bulg. *trov-ą*: gr. τρώ-ω, τι-τρώ-σκω, τρώ-σω cet.[1]

cluo »heisse», quod verbum ab usitatiore *clueo*[2] paene oppressum est, invenitur non modo saepius apud posteriores, sed etiam interdum apud vetustiores scriptores[3]: Att. praet. 39 (Ribb.): qui recte cónsulat, consúl cluat[4]. Pacuv. 194 (Ribb.): sed hí cluentur hóspitum infidíssimi; si quidem *cluentur* h. l. est temporis futuri.

Quamquam *cluo* apud vetustiores scriptores perraro occurrit, non dubito *clueo* recentius habere, qua de re infra uberius[5].

cluo ex **clevo *clovo* ortum puto, cfr. *cluv-ior* nobilior[6], gr. κλέϝ-ω, in activo genere plerumque κλείω »bekannt machen», pass. κλέϝ-ομαι »bekannt werden, berühmt sein», κλύ-ω »hören», scr. *çráv-as* »Ruhm», vet. bulg. *slov-ą* »heisse», *slov-o* »Wort», vet. hibern. *clú* »gloria», perf. *cuala* cet.

Existimant quidem OSTHOFF[7], BRUGMANN[8], STOLZ[9] principalem formam esse **clū-ịo* = scr. *çrū-yá-te*, ad quam opinionem fulciendam *clūeat* ex Plauto (Menaechmi 576 Brix)[10] afferunt. Huic autem formae non ita multum tribuendum esse credo, quod alio legendi modo productio illa tollitur. Quoniam versus bacchiaci sunt, optime omnia quadrant ita cum BRIXIO legentibus: »res | magís quaeritúr, quam cluéntum fidés

---

[1] BRUGMANN Morph. Unters. I, 42.

[2] Cfr. NON. 87, 32: *cluet*: nominatur, praeferitur. LOEWE Glossae nom. p. 237 sq.

[3] NEUE Formenlehre II [2], 426 sq. GEORGES Lex. d. lat. Wortf. p. 143.

[4] *Cluat* est coniectura PALMERII pro Codd. consulciat, consulcia, consul ciat, consul fiat. Coniecerunt AUGUSTIN. consul fuat, NIEBUHR consul siet.

[5] Prorsus contra putat BECHSTEIN Curt. St. VIII, 347.

[6] LOEWE Prodromus p. 364.

[7] Morph. Unters. IV, 15 sq.

[8] Grundriss I, p. 122.

[9] Lat. Gramm. [2] pp. 259, 260.

[10] CORSSEN Aussprache II [2], 680. SEELMANN Aussprache p. 93.

quoius | modí clūĕ | at. Si ést pauper átque haud malús, nequam habétur». Postquam igitur *clūeat* illud sublatum est, quod quo pacto in libros grammaticos irrepere potuerit, haud scio, nihil nisi graecum κλύω ad sententiam Osthoffii et Brugmanni confirmandam superesse mihi videtur. Gr. κλύω autem formae principali **clū-i̯o* nihil adminiculi praebere ostendit W. Schulze[1], cum post tempora Homeri hoc verbum ab aoristo digressum in usum venerit.

Nec video, cur Osthoff et Brugmann lat. *cluo* cum scr. *çrūyáte* composuerint, cum graeca et slavica linguae propiora cognata suppeditent. Neque enim fieri potest, quin *cluo* idem sit quod vet. bulg. *slovą* et gr. κλέϝω vel κλέϝομαι. In incerto equidem relinquo, utrum *cluo* a principio activi generis fuerit = vet. bulg. *slovą*, an medii = gr. κλέϝομαι, cuius act. κλέϝω transitivam vim prae se fert. Possunt etiam loci, qui sunt Pacuv. l. l.: sed hi cluentur hospitum infidissimi; Plaut. Pseud. 918: stratioticus homo qui cluear; Varr. sat. Men. 356: Pompilius clueor, vestigia flexionis mediae ostendere.

luo »büsse», cfr. scr. *lu-nā́-mi* »schneide, mache zu nichte», got. *lau-s* »los», *fra-liu-san* »verlieren»[2], gr. ἀλέ-ομαι »vermeide», λύ-ω »löse».

Nihil impedire videtur, quominus verbi *luo* principalis forma **levo* statuatur. Scr. *lu-nā́-mi* levissimam quidem stirpem *nā* literis auctam continet, sed aliae formae *ev* diphthongum exhibentes inveniuntur: perf. *lu-lā́v-a*, *láv-am* »das Schneiden, Abschnitt» cet. Et **lev-o*: *lu-nā́-ti* = *páv-a-te* V.B.S.: *pu-nā́-ti* V. = *j́áv-a-te* R. V. B. : *ju-nā́-ti* R.V.[3] In lingua graeca duo verba exstant, quae cum hoc **lev-o* comparari possint, λῦ̆ω et ἀλέϝομαι. Quoniam λύω debeatne cum lat. *luo* aequari, dubitari potest (vide infra), potius ἀ-λέϝ-ομαι comparandum, quod ad radicem *al* (cfr. ἄλη, ἀλάομαι, ἠλεός)

---

[1] K. Zeitschr. XXIX, 240.

[2] Cfr. Kluge Etym. Wörterb. s. v. »verlieren». Brugmann Grundriss II, p. 268.

[3] Whitney Wurzeln pp. 55, 99.

nonnulli trahunt[1]. Neque tamen id patitur notio, cum ἄλη »Irrfahrt«, ἠλεός, ἠλός »verwirrt« ad significationem verbi ἀλέομαι »vermeide« se vix applicent. Sed si ἀλέομαι ad hanc radicem *leu̯ lŭ* referimus, prima significatio fit »scheide von mir«, et ἀ-λέϝ-ο-μαι : **lev-o* = ἀ-λίνειν· ἀλείφειν Hes. : lat. *lino*[2].

Potest quidem cypr. ἀπολουσέμεναι· κολοβώσειν. Κύπριοι. Hesych. suspicionem alicui inicere hoc verbum ad praesens quoddam *λούω pertinere. Sed quia *ū* in lingua cypria ου scribi potest, ἀπολουσέμεναι nihil aliud est quam ἀπολῦσειν.[3]

In lingua got. radix *s* litera determinante est aucta, et lat. *leu̯-*: got. **leu̯-s-* = *ten-* (*ten-tus ten-us* cet.): *ten-s-* (scr. *tan̄-s-áyati* »zieht hin und her«, vet. germ. *din-s-an* »ziehen, schleppen«, lit. *tę-s-iu* »dehne« cet.) = *kleu̯-* (lat. *cluo*, gr. κλέϝ-ω, scr. *çráv-as*, vet. bulg. *slov-o* cet.): *kleu̯-s-* (scr. *çru-ṣ-ṭí-s* »Willfährigkeit«, v. hibern. *cluas* »Ohr«, v. bulg. *slu-ch-ŭ* »Hören, Gehör«).[4]

Sunt qui lat. *luo* < **lū-i̯o* explicent.[5] Neque tamen gr. λῦω et vet. sept. *lý* ad hanc formam principalem constituendam sufficiunt; nam incertum est, an *lý* huc non pertineat (cfr. *luo* »besudle«), et gr. λύω aliter enodari potest. Quibus omnibus rebus adductus *luo* ex **levo* **lovo* optime explicari mihi persuasi.

In composito *solvo*, quod interdum trisyllabum est,[6] *u* vocalis in consonantem abiit (cfr. *volvo*: gr. ϝελύω), remanet in ceteris compositis *reluo*,[7] *deluo*, *diluo*.[8]

---

[1] Curtius Griech. Etym.[5] p. 557 sq.

[2] G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 113. Brugmann Griech. Gramm.[2] p. 42. Cfr. Osthoff Perf. p. 304.

[3] Hoffmann Bezz. Beitr. XV, 58.

[4] Cfr. Scherer Zur Gesch. der deutsch. Spr.[2] p. 272. Stolz Lat. Verbalflex. p. 5. Brugmann Griech. Etym. I, p. 48 (in Berichte der Kgl. Sächs. Gesellsch. der Wissensch. 29. April 1889).

[5] Osthoff Morph. Unters. IV, 32.

[6] Neue Formenlehre II[2], 497. Corssen Krit. Beitr. 151. Loewe Prodromus p. 422. L. Müller de re metr. p. 262 sq.

[7] Festus p. 280, 6: *reluere*, solvere, repignerare.

[8] Loewe Glossae nom.: *deluit*, *diluit*: διαλύειν.

**luo* »besudle», quo simplice non utebantur scriptores, in *polluo* reperitur. Cognata sunt lat. *lues*, gr. λῦ-μα »Verunreinigung», λύ-μη »Schmach», λῡμαίνομαι »einen schimpflich, wie einen verworfenen (λῦμα) behandeln».

Hoc verbum a *luo* »wasche» seiunxi,[1] quamquam Corssen,[2] Curtius[3] alii *luo* »wasche» et *luo* »besudle» idem esse arbitrantur. Sed distinxi, quod verba graecae linguae cognata id videntur postulare, namque *luo* »wasche» = λούω, *luo* »besudle» = λῡμαίνομαι.

Fieri quidem potest, ut λούω *lavo* et λυμαίνομαι *luo* ab eadem radice *leu̯ lŭ* originem trahant, sed veri simile mihi videtur haec verba, cum in lingua indoeur. propter dissimilem flexionem discreta essent, suam quodque vim iam tum induisse, ut in singulis linguis diversa fuisse existimari possint.

Ad lat. *luo* »besudle» pertinent etiam gr. ὄλλυμι < *ὄλνῡμι, vet. sept. *lý-ja* »to beat soft»[4].

Iam vero quod ὄρνῡμι = scr. *r̥nṓmi*, στόρνῡμι = scr. *str̥nṓmi*, ἄνῡμι = scr. *sanṓmi* cet. inter se congruunt, credibile est gr. ῡ vocalem non esse primariam sed per formas pluralis ὄρνῠμεν cet. in singularem inductam principali diphtongo ευ suppressa similitudinem rationis τίθη-μι: τίθε-μεν fecisse.[5] Si ita est, *ὄλ-ν-εϝ-μι prius habendum est, quo fit, ut nihil impediat lat. *luo* ex **lev-o* ortum habere, cui formae vet. sept. *lý-ja* non potest esse impedimento, quod in linguis germanicis et slavicis studium praesentia *i* literae ope formandi magis magisque se extendit.

---

[1] Cfr. Bréal-Bailly Dictionnaire p. 172.

[2] Aussprache I ^{2}, 361 sq.

[3] Griech. Etym. ^{5} p. 369, ubi scriptum videmus: »Aus der Grundbedeutung spülen entwickeln sich Alle übrigen, namentlich die des Schmutzes als des abgespülten und daraus die der Beschimpfung (vgl. *polluo* προπηλακίζω und λυμαίνομαι), anderseits die der Busse, so dass vielleicht nicht bloss *lustrum* Pfütze, sondern auch *lūstrum* Sühnopfer hieher gehört.»

[4] Danielsson Zur altit. Wortf. u. Formenl. p. 49.

[5] G. Meyer Griech. Gramm. ^{2} p. 437. Brugmann Griech. Gramm. ^{2} p. 155. Osthoff Morph. Unters. II, 139. Aliter J. Schmidt Vocalismus I, 142.

Aliud huius verbi etymon suadens Thurneysen[1] *polluere* ex **po-zluere* vel **por-zluere* ortum credit, gr. ἰλύς »nasser schmutz» < **z̥lū*, vet. hibern. *sail* gl. »labe», *salach* »schmutzig» (Stokes K. Z. 26, 452), vet. germ. *salo*, *salawes* »trübe», lat. *saliva* »speichel», dubitantius scr. *salilám* »wasser» (J. Schmidt Vocalismus II, 259 sq.) ad id probandum afferens. His aliisque similibus collatis Thurneysen sententiam suam studet commendare, in incerto autem relinquit, utrum *polluere* in *po-lluere* an in *pol-luere* dividendum sit. Si *polluo* pro **po-slu-o* esset, **pōluo* exspectaremus, cfr. *dīluo* < **dis-luo*[2]. Sin vero Thurneysen in *pol-luo* dividat, ea quidem forma ab **por-sluo* repeti possit[3]. Sed haec derivatio incertissima mihi videtur, quam si probaremus, gr. λῦμα et vet. sept. *lýja* ab hoc verbo secernere cogeremus. Quod autem gr. λῦμα, λῡμαίνομαι nullum literae *s* vestigium ostendunt, nec vet. sept. *lýja* ad stirpem *slŭ* referri potest, cum linguae germanicae *sl* literas incipientes servent[4], in ea, quam antea proposui, sententia remanere satius duxi.

Neque tamen infitiandum est vocabulum *pōlubrum* sententiam Thurneyseni quodammodo sustinere, ut quod a **po-slubrum* facillime derivari possit; sed cum *pollubrum* figuram verbi *polluere* pressius imitetur, hanc formam iustam habere voluerim, illam negligentia librariorum exortam.

Quod lexicographi *pollubrum* (*pōlubrum*) ad inusitatum quoddam verbum **polluere* »abwaschen» pertinere contendunt[5], vix videtur assentiendum. Cum enim eiusmodi verbum nusquam occurrat, facere non possum, quin *pollubrum* cum verbo

---

[1] K. Zeitschr. XXX, 352.

[2] Brugmann Grundriss I, p. 429. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 309.

[3] Tres consonantes *s* litera medium locum occupante non toleratae sunt in lingua latina, cfr. *ala* < **acsla*, vet. germ. *ahsla* »Achsel», *tostus* < **torstus*: *torreo* < **torseo* (Brugmann Grundriss I, pp. 429, 430. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 309). In *obstrudo* aliisque verbis ut *s* litera iniuste servaretur, analogiam effecisse putandum est, cfr. *exigo*: *ēduco*.

[4] Brugmann Grundriss I, p. 434.

[5] Cfr. Bréal-Bailly Dictionnaire p. 174: *pollubrum* ou *polubrum* »bassin à purification», lequel vient d'un inusité **polluo* »purifier». Ce verbe est probablement sorti de l'usage parce qu'il se serait confondu avec *polluo* »souiller».

polluere »besudeln» copulem, quam sententiam meam graeca cognata confirmant. Nam *-lubrum*, quia idem est ac gr. λύ-θρον et λύ-θρος »Besudelung, Verunreinigung», ex **lŭ-dhro-*[1] derivatur et ad *luo* »besudle» trahendum est, quo fit, ut *pollubrum* significet labellum, ubi *sordes* abluuntur, non labellum ad *lavandum* factum. Haud aliter *delubrum* significat locum, ubi omnis *lues* deletur, non locum, ubi pericula *deluuntur*[2].

Ad eandem stirpem *lustrum* pertinet, quod in duo verba disiungitur auctore Festo (p. 120, 8): »Lustra significant lacunas lutosas, quae sunt in silvis aprorum cubilia. A qua similitudine hi, qui in locis abditis et sordidis ventri et desidiae operam dant, dicuntur in lustris vitam agere. Et quum eiusdem vocabuli prima syllaba producitur, significat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem».

Fieri nullo modo potest, ut Jurmanno[3] assentiamur *lustrum c* litera abiecta ad stirpem *clŭ* (lat. *cluo*, gr. κλύζω) referenti.

Lustrum »Pfütze» et *lūstrum* »Reinigungsopfer» multi Festum sequentes disiungunt[4] illud ad verbum *luo* »besudle», hoc ad *lavo* »wasche» referentes.[5] Errant autem qui *lūstrum* a *lavere* derivent; significat enim *lūstrum* praeter *populi lustrationem* etiam *quinquennale tempus*, quod vectigalia quinto quoque anno persolvebantur[6]. Itaque Varro *lūstrum* a *luendo*, id est *solvendo* rectius derivat, cui eo libentius assentior, quod

---

[1] Brugmann Grundriss II, p. 201.

[2] Prorsus contra putat Corn. Front. (Keil Gramm. lat. VII, 523, 25): »delubrum, in quo homines pericula sua deluunt».

[3] K. Zeitschr. XI, 398.

[4] Cfr Bréal-Bailly Dictionnaire p. 172: *lustrum* dans le sens de »flaque d'eau, bauge, retraite de bêtes féroces». Il ne faut pas confondre ce mot avec un autre *lustrum*, dans lequel l'*u* était long par nature, et qui signifie »purification» (v. *luo* »laver»).

[5] Corssen Aussprache II [2], 685.

[6] Varro l. l. VI, 11: »Lustrum nominatum tempus quinquennale a luendo, id est solvendo, quod quinto quoque anno vectigalia et ultro tributa per censores persolvebantur». Cfr. Fest. p. 120, 4: »lustratio qua quid solvitur ac liberatur. Hinc et λύτρα ἀπὸ τῆς λύσεως id est solutione auri».

lū-s-trum[1] idem esse videtur ac gr. λύ-τρον »Lösegeld, Sühnung»[2].

ruo »reisse» alii aliter intellegere voluerunt. Sententias et Corsseni[3] lat. *ruo* cum scr. *drávati* »läuft» et Curtii[4] cum scr. *srávati* »fliesst» copulantis satis est commemorasse. Fick[5] confert scr. *rudhí*, *rávati* »zerschlägt», gr. ῥύομαι et Osthoff[6] formam principalem **rū-i̯o* statuit allatis vet. bulg. *ryją* »grabe», vet. sept. *rý* »schere den Schafen die Wolle ab», gr. ἐρύω »reisse ab».

Sed neque Fickium neque Osthoffium verum vidisse ratus ad sententiam Walteri[7] me applico, qui iam pridem lat. *ruo* cum scr. *r̥ṇómi* coniungit. Et quod scr. *r̥ṇómi* et gr. ὄρνυμι quam proxime cognata sunt, lat. *ruo* et gr. ὄρνυμι artius cohaerere putandum est, neque id significatio prohibet. Cfr. cinerem et confusa ossa focis ruere (Verg.): κονίην ὦρσαν πόδες ἵππων (Od. XI, 152); spumas salis aere ruebant (Verg.): κύματα Εὖρός τε Νότος τε ὤρορε (Il. II, 146). — Notionem intransitivam agnoscimus collatis locutionibus: ruit Oceano nox (Verg.): ὀρώρει οὐρανόθεν νύξ (Od. V, 294); antrum, unde ruunt totidem voces, responsa Sibillae (Verg.): βοὴ δ' ἄσβεστος ὀρώρει (Il. XI, 500).

Si igitur dubium non est, quin significatio non impediat lat. *ruo* cum gr. ὄρνυμι copulare, cum ὄρνυμι ad radicem *reu̯* pertineat, ut scr. *r̥ṇóti* < **r̥-n-eu̯-ti*, lat. *ruo* ad principalem formam **rev-o* > **rovo* > *ruo* referendum arbitror. Cfr. *luo*: *ὄλνῡμι > ὄλλυμι.

---

[1] De *s* litera interposita cfr. Froehde Bezz. Beitr. I, 178 sq. Corssen l. l. Osthoff Forschungen I, 133. K. Zeitschr. XXIII, 313 sq. Schnorr von Carolsfeld Arch. f. lat. Lex. I, 406 sq.

[2] Hoc verbum Schweizer-Sidler K. Zeitschr. XVII, 148 et Bugge ib. XX, 13 cum lat. *-lūbrum* prave comparant.

[3] Aussprache I [2], 210. Krit. Beitr. p. 142.

[4] Griech. Etym. [4] p. 355. In V[ta] ed. *ruo* omissum est. Pauli Verba auf uo p. 19.

[5] Vergl. Wörterb. I [3], 196, 743. II [3], 209.

[6] Morph. Unters. IV, 28 sq.

[7] K. Zeitschr. XII, 377. Cfr. Kuhn ib. II, 460.

Id certe verbum *ruo*, quod transitivam vim praebet, a **rev-o*, **rov-o* deducendum videtur; fieri autem potest, ut inde intransitivum **rū-i̯o* formatum sit, utrumque postea in unum coaluerit. Si ita sit, **rev-o: *rū-i̯o* = κλέϝ-ω: κλύ-ω = δεύ-ω: δύ-ω (vide infra).

In lingua nov. ital. vox quaedam *rovina* reperitur, quam vocem a vet. lat. **rovīna* repetere non licet, quod *v* in lingua illa post *u* ad hiatum tollendum inserebatur[1].

tuor exstat apud Catull. XX, 4. Enn. tr. 352 (Ribb.) Stat. Theb. III, 152. — *tuĕris* Plaut. trin. 708 (Br.). — *tuimur* Lucret. 1, 300. IV, 447. VI, 930. — *tuamur* Lucr. IV, 359. — *tuantur* Lucr. IV, 997. — *tuĕre* Lucr. V, 318. In compositis *tuor* non ita insolitum est[2].

Si iam constat simplex *tuor* satis magnam fidem habere, quaeritur, quaenam huius verbi sit origo. De stirpe *stŭ̆*[3] cogitari non potest, quod *st* literae incipientes in latina lingua integrae remanent. Comparat Fick[4] scr. *tav-īti*, *tau-ti* »Macht, Geltung haben», *tuv-i* »stark», zend. *tū-ma* »stark», gr. ταύς pro ταϝύς »stark, mächtig», ταύνω »mache stark». Quae praeterea ex linguis germ. affert verba vix huc pertinent.

Quorum omnium verborum radix est *teu̯ tŭ̆* »stark, kräftig sein»[5], unde in lingua latina **tev-o-r* > **tov-o-r* > *tuor* »bin stark», quae verbi notio primaria in monumentis ad nostrum tempus servatis oculorum vim significat: »bin stark in den Augen» > »sehe». Cfr. *acies* »Schärfe» > »Schärfe des Auges» > »Sehkraft».

Cum hoc verbo *tuor* aliud recentius ortum *tueor* de principatu contendit. Cfr. *nuo: nueo*, *cluo: clueo*. Neque tamen illud, ut iam vidimus, plane evanuit. At ea videtur anti-

---

[1] W. Meyer Grundr. f. rom. philol. p. 529.

[2] Georges Handwörterbuch et Lex. d. lat. Wortf. s. v. contueor, intueor, obtueor.

[3] Ebel K. Zeitschr. VII, 230. Pauli Verba auf uo p. 21.

[4] Vergl. Wörterb. [3] I, 94, 602. II, 106. Cfr. Vaniček Etym. Wörterb. d. lat. Spr. [2] p. 111.

[5] Whitney Wurzeln p. 63. Curtius Griech. Et. [5] p. 226.

quitus fuisse differentia inter *tuor* et *tueor*, ut illud significaret videre, conspicere, hoc et videre et tutari. Cfr. Festus p. 355: *tuor* video; tueor defendo *in usu olim fuit*, *sed* iam promiscue utuntur *et ponitur tue*or pro video et contueo*r pro conspicio.*

Verisimile autem est *tueor*, cum a principio activam formam habuisset, similitudine verbi *tuor* labefactatum, passivam formam adeptum esse. Reliquiae flexionis antiquioris servatae sunt, ut Cic. de legg. III, 7: censores vectigalia tuento. Orelli inscr. 4788: mea ossa tueatis, et notione passiva Varro r. r. III, 1, 4: in bello ab his tuebantur cet.

Eiusdem rei id fortasse indicio est, quod *tuor*, *contuor* (*contuo* Enn. tr. 95 Vahl.[1], *contuit* Pacuv. tr. 6. Ribb.[2]), *intuor* (*intuite* Commodian. I, 31, 1. I, 39, 5. *intuis* LE BLANT Inscr. Chrét. tom. I, p. 41), *obtuor* non usurpantur nisi in forma passiva exceptis iis locis, supra allatis, ubi aut lectio non constat aut vestigia latent barbarismi, sed *tueor*, *contueor*, *intueor*, *obtueor* activas formas saepe ostendunt.

congruo, *ingruo* quibus ceterarum linguarum verbis cognata sint, nondum satis expeditum est. Lit. *griáuju* »zertrümmere«, *griuvù* »einstürze« omnes fere huc trahere videntur[3], quae autem graecae linguae verba cum latinis copulanda sint, in controversia est.

OSTHOFF[4] lat. *-gruo* pro **-grū-i̯o* habens gr. βρύ-ω »bin schwer und voll, strotze, spriesse üppig hervor«, huc pertinere putat. Quae comparatio sane probari posset, et STOLZ[5] eam recipit, nisi diversa verborum vis eam excludere videretur,

---

[1] *Ita cum tuo* libri. Conicit RIBBECK Fragm. v. 58: *ita . . . cum tuo.* Alii aliter. Locus insanabilis videtur.

[2] Ita VOSSIUS, habent libri *contulit.*

[3] POTT. Wb. I, 744. Et. Forsch. II b. 2, p. 744. FICK Vgl. Wb. [3] I, 567. II, 352. J. SCHMIDT Vocalismus II, 262. OSTHOFF Morph. Unters. IV, 20. VANIČEK Et. Wb. d. lat. Spr. [2] p. 81. W. SCHULZE K. Zeitschr. XXIX, 241.

[4] Morph. Unters. IV, 15.

[5] Lat. Gramm. [2] p. 259.

nam lat. *-gruo* »schwer sein» fere significans et gr. βρύω »hervorsprossen» ex eodem fonte fluxisse vix credibile videtur.

Cognatum affert Fick lat. *grōma* »Feldmessinstrument». Hoc autem vocabulum Romanos a Graecis mutuatos esse (γνῶμα, γνώμων) nobis persuadet O. Weise[1]. At praetereundum non est adiectivum *gravis*, quod vim verbi *-gruere* propinquam exhibet. Nam si statuimus *-gruere* valuisse fere »schwer überstehen», eadem ratio *-gruere: gravis*, ac *pendēre: pondus* est. Et saepissime accidit, ut *ingruere* et *impendere* paene promiscue possint usurpari. Cfr. periculum, bellum ingruit (Liv. Verg.): terror, bellum impendet (Cic.); *ab* cuniculo ingruens periculum (Liv.): magnum etiam bellum impendet *a* Parthis (Cic.); Aeneas ingruit *Italis* (Verg.): saxum impendet *Tantalo* (Cic.); morbi ingruunt *in* remiges (Liv.): *in* me terrores impendent (Cic.) cet.

Cum igitur vix dubium sit, quin in verbo *-gruere* significatio gravitatis insit, cum adiectivo *gravis* coniunctio facilis est et paene dixerim prorsus necessaria.

Iuxta radicem *$g_2$el*, unde derivantur scr. *gál-ati* »träufelt herab, fällt herab», gr. βάλλω < *βl̥-i̯ω, βέλ-ος, lat. *vol-o* »fliege», *vel-ox*, vet. germ. *quellan* »quellen» cet.[2], invenitur etiam idem significans radix *ge$_2$r* cfr. RV. 5, 32, 6 (*índro vr̥trám*) *uccā́ir apagū́rya jaghāna.*[3] Ad hanc radicem *$g_2$er* pertinent lat. *gravis* < **gr-əv-i-s*, gr. βαρύς, scr. *gurús*, got. *kaúrus*, lett. *grūts*, lit. *griúti* »einstürzen», scr. *á-gru-*, zend. *a-γru-* »jungfräulich» cet. Et lat. **gr-əv-i-s*: gr. βαρ-ύ-ς = gr. ταν-αϝ-ό-ς: ταν-ύ-ς = scr. *pr̥th-iv-ī́: pr̥th-ú-* cet.[4]

---

[1] Die griech. Wört. im Lat. pp. 53, 427.

[2] Fick Vgl. Wb. I [3], 73 et passim. Curtius Griech. Et.[5] p. 474.

[3] Neisser Bezz. Beitr. XIII, 291 sq.

[4] Brugmann Grundriss I, p. 234. II, p. 293. — Ad rem nihil attinet, utrum formam adiectivi *gravis* principalem **gr-əv-is* an **gr-ov-is* statuamus, namque ab utraque forma *gravis* evasurum fuisse credibile est (Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 12); **gr-əv-is* > *gravis* = **stə-to* > *status*, scr. *sthitá* cet. (Brugmann Grundriss I, p. 103. Stolz Lat. Gramm.[2], p. 259), et **gr-ov-is* > *gravis* = **lovo*, gr. λόϝ-ω > *lavo* = **fovilla* > *favilla* cet. (Thurneysen K. Zeitschr. XXVIII, 154 sq.)

Ab eadem stirpe *grav-*, quae in adiectivo *gravis* latet, verbum *-gruere* formatum esse credo. Quae forma verbi simplicis fuerit, dici non potest, quod nusquam reperitur, sed si verum est, quod credunt OSTHOFF, BRUGMANN, STOLZ, *av* diphthongum in syllaba accentus experte positam in *u* abiisse, facile fieri potest, ut *in-gruo* ex **in-grav-o* exortum sit.[1] Quod si ita est, *ingruo: *gravo = abluo: lavo.* Antiquius autem **gravo*, **gravĕre* paulatim evanuit, cum ad adiectivum *gravis* novum verbum formatum esset *gravo gravāre = lavo lavāre*; cfr. *tenuis: tenuāre*, *levis: levāre* cet.

Gr. ἔχραον cum verbo *-gruere* DOEDERLINIO auctore connectit W. SCHULZE[2], similitudine loquendi στυγερὸς δέ οἱ ἔχραε δαίμων (Od. V, 396): morbi ingruunt in remiges (Liv.); ὣς Δαναοὶ Τρώεσσιν ἐπέχραον (Ill. XVI, 356): Aeneas ingruit Italis (Verg.) cet. ad id probandum usus. Neque tamen ita se rem habere mihi persuasit, quamquam non nego, hac similitudine sententiam SCHULZII optime commendari. Sed quia in animum inducere non potui, ut verbum *-gruere* ab adiectivo *gravis* segregarem, gr. ἔχραον huc pertinere negandum mihi erat. Namque *-gruo*, *gravis* a radice g_2er repetuntur, ἔχραον autem a radice gh_2er profectum videtur.

imbuo pro **im-bev-o *im-bov-o* multis sententiis iisque dissimillimis dedit materiam. CURTIUS[3] existimat *imbuo* cum *imbibo* quodam modo cohaerere, quod vix licet. FROEHDE[4] hoc verbum denominativum et ad scr. *ámbu-* »Wasser», lat. *imber*, gr. ὄμβρος referendum esse credit. L. MEYER[5] gr. δύω, ἔδυν

---

[1] Verbi *-gruere* cum adiectivo *gravis* propinquitatem ante oculos nostros posuit manus prima cod. Med. ad Verg. Aen. XII, 284: *ingravit* quod m. sec. in *ingruvit* correxit. Vix illud *ingravit* lapsus esse calami librarii potest. Cfr. NEUE Formenlehre II[2], p. 498.

[2] K. Zeitschr. XXIX, 241.

[3] Griech. Et.[5] p. 280: »*imbuo*, nach FICK I[3], 654 für *im-bu-jo*, ist zu *imbibo* ein art causativum, vgl. ksl. *poją* (inf. *poi-ti*) »tränke». Cfr. FICK Vgl. Wörterb. II[3], 159. CORSSEN Aussprache I[2], 127. Krit. Nachtr. p. 176 sq.

[4] Bezz. Beitr. II, 335 sq.

[5] Bezz. Beitr. III, 75.

comparat: *imbuere* »eintauchen» = ἐν-δύω, cui FICK[1] assentitur. Aliter autem sentiens OSTHOFF[2] lat. *imbuo* cum gr. ἐμ-φύω aequiparat. Novissime BUGGE[3] haec affert: »Nach dem vorhergehenden erkläre ich lat. **buo* in *imbuo* aus **bduo; bd* wurde im lateinischen anlaute nicht geduldet. **bduit* aus idg. **g̯uduịéti* statt **g̯udhuịéti*, das zu *g̯ādh-* »tauchen gehört. Dass *imbuo* gewöhnlich von einer feuchtigkeit angewendet wird, spricht für meine combination mit δύω und ind. *gāh* und gegen die zusammenstellung mit ἐμφύω».

His verbis ita quidem assentior, ut eadem qua BUGGE causa perductus lat. *imbuo* et gr. ἐμφύω nulla inter se communitate iuncta esse existimem, sed mihi non ita persuasum est BUGGIUM ad hanc quaestionem difficillimam extricandam viam nobis patefecisse. Namque litera β verbi ἀλι-βδύω ex g_2 explicari potest, cum g_2 ante consonantes in lingua graeca ad β transierit, cfr. βλῆναι: arcad. δέλλω < rad. g_2el, sed *b* verbi *-buo* non item, quoniam velaris g_2 ante consonantes posita in lingua latina integra servabatur[4]; cfr. *glans*: βάλανος, *gravis:* βαρύς scr. *gurú* cet.

Verbum *imbuo* significationem »benetzen, feuchten» a principio habuisse in dubium vix potest vocari. Et si comparaverimus εἵματα δ' αἰεὶ δάκρυσι δεύεσκον (Od. VII, 260): vestem sanguine imbuere (Ov.) — ὥρῃ ἐν εἰαρινῇ, ὅτε τε γλάγος ἄγγεα δεύει (Il. 2, 471): phialam nectare imbuere (Mart.), odore imbuta testa (Hor.) cet., horum verborum cognata significatio

---

[1] Bezz. Beitr. V, 352.

[2] Gesch. d. Perf. p. 254: »Warum setzt man lat. *im-buo*, unstreitig ein wurzelverbum, nicht = griech. ἐμ-φύω? »Eintauchen» und »einpflanzen», beide sind ein »drin sein lassen», die verschiedenheit der constructionen imbuere alqm alqa re und ἐμφύειν τινί τι, schliesslich kaum eine erheblichere als etwa bei lat. intercludere hostes commeatu (Caesar) und intercludere inimicis commeatum (Plautus).» — Cfr. HAVET Mém. de la soc. de lingu. VI, 32 sq.

[3] Bezz. Beitr. XIV, 61 sq.

[4] STOLZ Lat. Gramm.[2] p. 290. BERSU Die Gutturalen, p. 130 sq. BRUGMANN Grundriss I, p. 324.

apparebit. Itaque credo auctore Leone Meyero[1] *(im)buo* ex **(im)gev-o* ortum esse et simplex **bev-o*, **bov-o* idem esse ac gr. δεύω. Negant quidem nonnulli g_2 in lingua lat. *b* fieri potuisse, quod alii acriter contendunt[2], atque ideo equidem rem certam esse nequaquam confisus *im-buo* cum gr. δεύω dubitans composui.

Admodum mihi verisimile est inter gr. δεύω et δύω, cum summa necessitudine iuncta esse videantur, eandem rationem intercedere, quam inter κλέϝω et κλύω statuimus, quapropter exempla, quae cognationem verborum *imbuo* et gr. δύω confirment, eadem ostendere existimo lat. *imbuo* graeco δεύω esse finitimum. Attulit quidem Osthoff aliquot exempla, quibus fretus lat. *imbuere* et gr. ἐμφύω inter se congruere volebat, sed possunt alia afferri, quae meam opinionem tueantur.

Cum locutione latina: pectora religione, pietate imbuere comparat Osthoff ἔρωτά τινι ἐμφύειν (Xen.), melius fortasse comparandum εὔνοια ἐνδύεται ἕκαστον ἡμῶν (cfr. Lex Papii); imbuere aliquem crudelitate: ἔρως δεινὸς ἐνδέδυκε (Plat. Theaet. 169, b) sim. Et optime inter se concinunt illud Ovidii opus imbuere et Aristophanis τόλμημα ἐνδύεσθαι.

Exbures sive *exburae* »quae ebiberunt quasi epotae«[3] cum hoc verbo cohaerere nonnulli putant[4]. Sed quoniam incertum est, *u* vocalis longa an brevis sit, difficile dictu est, quem ad modum haec verba intellegenda sint. Vocabulum *bua*[5], cuius ad similitudinem Lucilius *vinibua* ipse finxit, a *bū*[6], sono illo infantium potum appetentium, derivatum, cum vocibus *exburae*,

---

[1] Vgl. Gramm. I ², 657. De ευ diphtongo graeca non mutata cfr. quod scripsi de νεύω p. 5.

[2] Corssen Aussprache I ², 88. Ascoli Vorlesungen p. 102. L. Meyer l. l. Froehde Bezz. Beitr. VIII, 165 sq. XIV, 92. Cfr. W. Meyer K. Zeitschr. XXVIII, 169.

[3] Paul. p. 79, 11.

[4] Vaniček Et. Wb. d. lat. Spr. ², p. 178. Corssen Krit. Nachtr. p. 176.

[5] Cfr. Nonius 81, 3: »cum cibum ac potionem buas ac pappas vocent et matrem mammam et patrem tatam«.

[6] Cfr. Paul. p. 109: »unde infantibus an velint bibere dicentes bu syllaba contenti sumus«. Froehde Bezz. Beitr. II, 335.

exbures. necessitudinem habere credibile est, quam ob rem haec omnia vocabula ab verbo *imbuo* seiungenda esse opinor.

gluo = συστύφω (Gloss. Labb.) »zusammenziehen» ad participium *glūtus* »zäh, zusammenhaltend» (Cato r. r. 45, 1, unde Plinius 17, 125 *gluttus*[1]) fictum videtur. Hoc verbum, quod ad radicem *$g_2$el*, scr. *gálati* »träufelt herab, fällt ab», gr. βάλλω, lat. *volo* (vide supra p. 21) pertinere credibile est[2], *ev* diphthongo determinante instructum ex **glevo*, **glovo* prodiisse existimo. Nam variis literis determinantibus adiectis, variae stirpes exstiterunt: **gl-eḭ*, **gl-ī̆*; **gl-eṷ*, **gl-ū̆* »feuchtig, klebrig sein» significantes, unde vet. germ. *chlebēn*, vet. sax. *cleofjan*, gr. γλοιός, γλίσχρος, γλιττόν cet., lat. *glis*[3], gen. *glĭtis* »humus tenax» (Gloss. Isid. n:o 797), *glittus*, lit. *glitùs* cet. Sunt qui credant lat. *glūtus*, *glūten* ex **gloi-to-*, **gloi-ten* orta esse[4], sed quoniam voces quaedam non solum latinae sed etiam germanicae[5] ad stirpem **gleḭ*, **glī̆* revocari non possunt, stirpem **gleṷ*, **glū̆* parem habeamus necesse est[6].

Est igitur *glūtus* nullo modo pro **gloitus*, ut voluit Corssen, sed *glūtus*: **glevo*, **glovo*, *gluo* = *nūtus* (unde *nūtor*): *nuo* = *plūtus* (unde *plūtor*): *pluo* cet. Quam ob rem Georges quod scripsit *glūtus* pro **glutitus* esse, maiorem nobis fidem facere non potuit.

In iis, quae iam commemorata sunt, verbis *u* vocalem ab *ev ov* diphthongis profectam statui. Interdum quidem haec derivatio certa videtur, ut *pluo* < **plevo*, *plovo*, interdum autem haud sine dubitatione quadam eam admisi. Certa enim est, cum ceterae linguae, quae quidem idem verbum servant, cum latina congruunt, velut *nuo*, gr. νεύω, scr. *návate*; difficilius autem

---

[1] *glūtus*: *gluttus* = *mūcus*: *muccus*. Cfr. Brugmann Grundriss I, p. 464 sq. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 279.

[2] Cfr. Fick Vgl. Wb. I[3], pp. 78, 569.

[3] Cfr. Loewe Glossae nom. p. 120 sq. Müller in ed. Festi p. 98, not.

[4] Corssen Aussprache I[2], 384. Cfr. Pauli K. Zeitschr. XVIII, 23 sq.

[5] Kluge Etym. Wörterb. s. v. »Knäuel».

[6] Danielsson Zur altit. Wortf. u. Formenl. p. 50. Curtius Griech. Et.[5] p. 367. Gröber Arch. f. lat. Lex. II, 439.

iudicium est, cum aliae linguae alias formationes commendant, ut *cluo* »heisse»: gr. κλύω < *κλυ-ι̯ω: vet. bulg. *slovą*. Si vero lat. *-ev-o* ab aliqua quidem lingua fulcitur, ad hanc explicationem confugi. Atque ex animi sententia Paulio[1] assentior ita optime disserenti: »Die bildung auf *-ujo* findet sich meist bei den entsprechenden griechischen formen; wenn man aber nicht von vorn herein engere verwandtschaft zwischen griechisch und lateinisch annimmt, ... so neigt sich die entscheidung über die lateinischen formen doch mehr auf seite des *ovo*. Denn einestheils ist diese bildung durch die genannten drei verba [*cluo*, *pluo*, *ruo*, quod postremum Pauli = gr. ῥέω scr. *sráv-ā-mi* esse credit] für das lateinische sicher gestellt, die auf *ujo* nicht. Ferner hat auch *cluo*, welches doch als *clovo* gesichert ist, im griechischen κλύω d. i. κλύjω neben sich; man sieht also, dass hier griechisch und lateinisch nicht übereinstimmen, vielmehr lateinisch und slavisch. .... Wo sich daher nun die reflexe für *ovo* im slavischen, die für *ujo* im griechischen finden, oder gar keine, werde ich die lateinischen formen an die anderweitig beglaubigte analogie auf *ovo* anschliessen».

Paulii exemplum secutus, ubi in una modo lingua indoeur. stirpem praesentis diphthongo terminatam reperi, eandem formationem linguae latinae adiudicandam credidi. Cum autem nihil eiusmodi praesto erat, propter alia indicia *-ev-o* verbis latinis attribui, nisi ceterae linguae aliud flagitabant, ut *suo* < **sū-ι̯ō* sim. — Ita ea verba, quorum graeca cognata -νῡ- interiectis literis ornata sunt, huc numeravi, quod nasali, quae vocatur, abiecta eandem stirpem utraque ostendunt. Nam gr. ὄρνῡμι, quod ex *ὄρνεϝ-μι profectum esse existimatur (vide supra), commode in *ὀρ-ν-εϝ-μι dividitur, cum idem sonus insertus sit, quem scr. *vi-n-dáti* »erlangt», gr. πυ-ν-θάνομαι, lat. *ru-m-po* prae se ferunt. Haud aliter ὄλλυμι < *ὄλνυμι < *ὀλ-ν-εϝ-μι. Quomodocunque autem illa ὀρ-, ὀλ- exorta sunt, sive

---

[1] Verba auf *uo* p. 19 sq.

plenioris sunt stirpis reliquiae *eleu̯*, *ereu̯*, sive per liquidam sonantem, quae dicitur, creata sunt, et graeca et latina verba ad radices **eleu̯*, **leu̯*, **ereu̯*, **reu̯* referuntur, unde latina **levo*, **revo* statim, greeca ὄλλυμι ὄρνυμι ν litera interposita figurata sunt. Plerumque quidem accidit, ut in lingua lat. *n* litera, stirpis illud praesentis augmentum, servaretur, ut *jungo: yunájmi*, *findo: bhinádmi* cet., sed fieri etiam potuit, ut ea verba, quae in aliis linguis *n* interponerent, in lingua latina sine ullo augmento formarentur, ut scr. *cinṓmi:* lat. *cio* cet. Itaque lubricum non esse existimavi lat. *luo*, *ruo* ex **lev-o*, **rev-o* explicare, quamquam vet. sept. *lýja* cum *luo* collatum aliam originem praebet. Sed verbis germanicis *i* litera suffixa instructis non ita multum tribuendum est, cfr. quod scripsi p. 15.

Magnam partem verborum primariorum in tempore praesenti per *i̯ō* exiisse iam vidimus (p. 3). Quae verba cum a principio notionem intransitivam haberent, inde fiebat, ut haec figura in novis verbis formandis latius serperet et tandem ad verba denominativa terminanda praeter ceteras una adhiberetur[1].

Praecipue in lingua graeca litera *i* adfigenda multa novata esse, non pauca exempla pro certo confirmant: scr. *dhūnōmi* »schüttle»: gr. θύ-ω »brause, tobe, opfere», lat. *suffio*; fortasse θεϝ restat in vocabulo obsoleto *θεϝ-ος, a quo derivatur θέειον »Schwefel» — ἀλεύω: λύ-ω — δεύω »feuchte»: δύω — κλέϝομαι: κλύω — πνέϝω: ἄμπνυε cet.

---

[1] Cfr. quae scribit Johansson De deriv. verbis p. 113 sq.: »Notissimum est suffixum quoddam *-iŏ̆*, *-iĕ̆*, *-ĭ̆* ad tempus praesens fingendum in linguis ieu. latissime patuisse. Equidem verisimile puto, hanc figuram cum stirpibus nominalibus *-ŏ̆-i-*, *-ĕ̆-i-*, *ĭ̆-*, *-iŏ̆*, *-iĕ̆*, *-ĭ̆* et fortasse cum formis optativis *-ŏ̆-i* (*-ē-i*) *-ī* necessitudine quadam primaria cohaerere. .... Equidem sumo .... plerasque linguarum ieu. proprias verborum figuras *-i* re vera eiusdem originis esse i. e. suffixum illud *i̯ŏ̆* cet. ab eodem fonte (primo singulari quadam forma) fluxisse, e gr. *-ya-* classis s:tae IV, quae dicitur, cum *-ya-* coniugationis passivae vel (*ā*)-*ya-* denominativorum cohaerere. Modo non putandum est, omnes coniugandi species fere eodem tempore natas esse. E contrario primum singulas coniugationis ad longe diversa tempora referri oportet».

Atque libenter SCHULZIO assentior, quod scripsit[1]: »Homer kennt noch kein praesens κλύω, das, erst bei Hesiod. Opp. 726 auftauchend, bei den tragikern nicht selten ist. Es dürfte demnach das praesens κλύω, das man zunächst ohne rücksicht auf seine geschichte im griechischen aus *klu-i̯o* herzuleiten geneigt ist, vielmehr als eine ziemlich junge neubildung aus dem aoriste zu betrachten sein, für welche erscheinung es an parallelen nicht fehlt».

Immo vero usitatissima est illa novorum verborum a tempore aoristo derivatio, quae nova verba a primariis ita differebant, ut notionem intransitivam acciperent. Et quod lingua graeca a verbis isto modo novandis non abhorrebat, haec res ad praecavendum hortatur, ne temere latina et graeca verba specie similia prorsus paria putemus. Itaque verbis graecis, qualia sunt λύω, κλύω, in latinis *luo*, *cluo* explicandis non ita multum tribuendum videtur, quod verba latina antiquiorem rerum statum possunt repraesentare.

Reperiuntur iuxta verba III^{ae} lat. coniugationis alia II^{dae} coniugationis, ut *cluo: clueo*, *nuo: nueo* cet. Sicut in lingua graeca ex stirpe aoristi nova ficta sunt verba, ut κλέϝ-ω: κλύ-ω, eodem modo multa lat. verba ad II^{dam} coniugationem pertinentia orta esse existimantur. »BRUGMANNO quidem assentior, aoristum gr. passivum -ην linguae graecae esse propriam figuram, scilicet passivam, i. e. tantum quod attinet ad notionis mutationem, non formam ipsam, novam. Forma ipsa autem et ei adhaerens significatio intransitiva linguae ieu. adiudicanda sunt. Non solum autem in lingua graeca, sed etiam in ceteris praesentia derivata notione intransitiva inveniri constat.... Suadeo igitur, ut verba -εω notione intransitiva (vel passiva) — aliqua quidem ex parte — e stirpe aoristi neutrali (passiva) profecta esse habeantur».[2]

Iam cum eadem ratio in lingua latina esse videatur, cfr. λείπω: λιπῆ-ναι: *licē-re*; τέρσομαι: *ταρσῆ-ναι > τερσῆ-ναι: *torrē-re;*

---

[1] K. Zeitschr. XXIX, 240.

[2] JOHANSSON De deriv. verbis p. 131 sq.

φλέγω: φλεγῆ-ναι: *fulgē-re*,[1] facere non possum, quin magnam partem verborum II^dae^ coniugationis ita ortam existimem. Et hanc sententiam praeclare confirmat *clueo*, quod ex stirpe aoristi verbi *cluo* profectum credo, cfr. gr. κλυῖ-ναι. Quae enim a principio erat differentia significationis inter *cluo* et *clueo*, ut illud transitivam, hoc intransitivam (passivam) haberet notionem, eandem in gr. κλέϝομαι: κλύω reperimus. At cum haec duo verba paulatim promiscue usurparentur, ut hoc ab illo non seiungerent, eadem vis addita utrique est. Et formae passivae exspectantur potius apud verbum *cluo*, cum *clueo* per se passivam vim habeat. Haud aliter variatio *nuo: nueo* explicanda videtur, quamquam *nuo* notionem intransitivam iam habet. Sed cogitare licet, cum discrimen notionis inter verba primaria et secundaria paulatim evanuisset, nova verba secundaria formata esse eandem quam primaria significationem habentia.

Iam restat quaestio, liceatne per leges linguae latinae *plovo*, *plovis*, *plovit* > *pluo*, *pluis*, *pluit* fieri diphthongo accentum sustinente, id quod credit W. Meyer[2]. Haud facile responsum dari potest, quoniam regula multis mutationibus admodum turbata est. Si vero numerum verborum *ov* diphthongum ante vocales servantium recensuerimus, quomodo res se habeat, clarius fortasse elucebit. Huc pertinent: *bova* (vide supra p. 11), *bovis* (*bos*), *clovaca* (vide p. 9 sq.), *fovea*, *foveo*, *Fovii*, *Iovis*, *moveo*, *novem*, *novus*, *ovis*, *sovos*, *tovos*, *voveo*, ad quae unum vel alterum addi possit. Exceptis autem iis vocabulis, ubi *ov* diphthongus a principio accentus expers erat, quamquam ea quoque eandem quam cetera viam confecisse putandum est, cum accentus iam tempore prolatino ad initium vocis regrederetur, velut *bova* = gr. βοή, *bovis* = gr. βοός, *foveo* = **fovéi̯o*, *Iovis* = **di̯ĕu̯ós*, *moveo* = **movéi̯o*, *sovos* = gr.

[1] Cfr. Brugmann Morph. Unters. I, 71 sq. Osthoff ib. IV, 364 sq. Bezzenberger G. G. A. 1879, 674 sq. Fick ib. 1881, 439. Johansson l. l. pp. 133, 192 sq.

[2] K. Zeitschr. XXX, 343.

ἑός, *tovos* = gr. τεός, *clovaca* = *clovăca?* (cfr. tamen scr. *bhikṣā́: bhíkṣāka-*), satis multa vocabula supersunt, quae ad legem constituendam sufficiant: *fovea* = gr. χέϝεια, *novem* = gr. ἐννέα, scr. *náva*, *novus* = gr. νέϝος, scr. *návas*, *ovis* = gr. ὀϝις, scr. *ávis*. Quod vero nullum ex his nisi in compositione *u* ostendit, ut *denuo* < **de-novo*, facere non possum, quin flexionem illam *pluo*, *pluis*, *pluit* ex *plovo*, *plovis*, *plovit* secundum leges linguae exstitisse prorsus negem.

At contra inter illa verba, ubi diphthongus accentu antiquitus non feriebatur, nonnulla sunt, quae diphthongum in *u* vocalem attenuari patiantur. Ita *sovos*, *tovos*, *clovaca* in *suus*, *tuus*, *cluaca*[1] mutata sunt, quae mutatio tam sera est, ut Ritschelio[2] iudice apud Plautum *sovos*, *tovos* scribi oporteat. Atque formae illae *tuus*, *suus* in lege Julia (anno XLV a. Chr. n.) primum emergentes[3] ita mihi explicandae videntur, ut cum encliticorum modo antecedenti verbo adfigerentur, leviorem speciem induerent.[4] In voce *clovaca* quoque diphthongum, quod accentu non notaretur, in sonum quendam *u* vocali similem abiisse credibile est.

Si igitur iam constat vix ante imperium Augusti *ov* diphthongum ante vocales imminutam esse, quae post idem tempus *v* consonantis abiciendae sint testimonia, quaeritur. Haec affert Schuchardt[5] exempla: *nous* man. pr. Cod. Pal. ad Verg. Aen. V, 670. XI, 537. XII, 867; *noum* I. N. 6308, 1 (Neap.) 2 et 3. (Puteol.), Cod. Ambr. Plaut. Pseud. 434 et tribus vel quattuor aliis locis; *Nuem.* C. I. L. I, 1178 (Arpini), *Nuembris* Garucci Gr. Pomp. XXVI, 25. *Noem.* C. I. L. I, 831. 909. 924. *Noemb.* Grut. 575, 3. 607, 1. Νοέμβριος C. I. Gr. 8652. 9258. 9366. 9475. 9637. 9670; *boe* Prob. Inst.

---

[1] Ut volunt Probus et Mar. Victor. vide p. 10, not. 1.

[2] Editionis Plautinae Prol. p. 151.

[3] Mommsen, an scriptura *suum* corrupta sit, dubitare se dicit. Cfr. Froehde Bezz. Beitr. XIV, 87.

[4] Stolz Lat. Gramm.[2] p. 262.

[5] Vokalismus II, 471 sq., III, 300 sq.

art. 121, 38 sq.; *noicia* C. I. L. I, 819; »hoc *ovum* et non hoc *oum*» Prob. Inst. art. 113, 17 sq.

Haec sunt omnia fere vocabula, ubi *v* litera *ov* diphthongum vocali sequente eiecta est. Sed si ea quoque vocabula respexerimus, quae *v* consonantem inter quaslibet vocales expelli patiuntur, numerus quidem augebitur. Nam SCHUCHARDT nos facit certiores *v* literam inter vocales positam evanuisse ante *u* in 20, ante *o* in 17, ante *a* in 5, ante *e* in totidem, ante *i* in 17 fere vocabulis. Quae tamen exempla quam pauca sunt et quam incerta! Nam quod multa horum verborum aliis locis aliter scribuntur, cum sermonem vulgarem exhibere maximam partem videantur, et quod multa uno loco *v* abiecerunt, alias semper *v* servant, illam SCHUCHARDTII collectionem ad hanc rem diiudicandam nihil momenti afferre existimo.

Quid tandem ex scriptura illa *v* literam praetermittente licet concludere? Si tradita sunt *Favonia* C. I. L. I, 1106 et *Faonius* I. N. 2471 cet., *Novios* CIL. I, 54 et *noicia* ib. I, 819, *Iuventius*, ib. I, 602 et *Iuentia* ib. I, 885 cet., inde nihil aliud, quantum equidem intellego, effici videtur, quam ut *v* inter vocales sonum quendam tenuiorem atque instabilem habuerit, qua re fiebat, ut *v* interdum exscriberetur, interdum non. Neque inde ullo modo probatur *v* ante *e*, *i* vocales servatam, ante *o*, *u* vocales expulsam esse.

Num igitur THURNEYSEN et BERSU haec paradigmata nom. **deivos* > **dêos* > *deus*, acc. *deum*: gen. *deivi* > *divi*, voc. *dive*[1] et nom. *ecus*, acc. *ecum*: gen. *equi*, voc. *eque*[2] statuentes erraverunt? Minime vero. Erat enim alia *v* literae condicio, cum post consonantem sequeretur.

Ut ad flexionem verbi *plovo* revertar, nullam *v* literae abiciendae causam video; neque enim *nous*, *noum* codicum manu scriptorum neque illud PROBI: »hoc *ovum* et non hoc *oum*» ad formam *pluo* legitimam faciendam satis habent aucto-

---

[1] THURNEYSEN K. Zeitschr. XXVIII, 155 sq.

[2] BERSU Die Gutturalen p. 48 sq.

ritatis. Attamen esto; credamus *v* ante *o* vocalem evanuisse, ut praesens ita aliquando flexum sit: sing. 1. *plovo* > *pluo*, 2. 3. *plovis*, *plovit*, plur. 1. **plovomus* > **pluomus*, *plovimus*, 2. *plovitis*, 3. **plovont* > *pluont*, *pluunt*, num credibile est, cum in verbo *coquere* flectendo: *coco*, *coquis*, *coquit*, *coquimus*, *coquitis*, *cocunt*[1] *v* restitueretur, ut *coquo*, *coquunt* analogiam ceterarum formarum sequerentur, coniugationem verbi *plovere* se aliter fuisse habituram?

Quibus ego rebus confisus nullam aliam huius flexionis explicandae viam cernere possum nisi eam, quam secutus omnia verba latina in *uo* exeuntia *u* vocalem a compositis mutuata esse ad credendum adducor.[2] Huc accedit, quod forma compositorum facilius potuit vulgari, cum multa verba simplicia essent obsoleta, ut *nuo*, *ind-uo*, *in-gruo*, *im-buo*, et alia saepius usurparentur composita, ut *im-pluit*, *pol-luo*, *in-tuor* cet.

Neque tamen composita tantum valebant, ut omnes simplicium verborum formas exstinguerent, superest enim *plovere* (*perplovere*) apud Festum et Petronium (vida supra p. 6 sq.). In *perplovere* autem diphthongum iniuste retinuerunt, ut credit Brugmann[3], linguam priscorum hominum prave imitantes.

Denique si quaeritur, ad utram formam (*pluit* an *plovit*) linguae recentiores referantur, omnes a *plovit* videntur proficisci.

Existimat quidem W. Meyer[4] illud *plovit*, unde recentiora *piove*, *llueve*, *pluet*, *chove* cet. hausta sunt, non idem esse atque id, quod apud Petronium et Festum reperimus. Nam postquam perfectum lat. *pluvit* in vulg. **pluvuit* mutatum esset, hoc *pluvuit* novum quoddam praesens *plovit* ad similitudinem perf. **movuit:* praes. *movet* creavisse arbitratur. Denique adiungit: »Aus den romanischen Formen ein urlateinisches **plo-*

---

[1] Thurneysen Bezz. Beitr. XXVIII, 155.
[2] Cfr. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 262.
[3] Morph. Unters. III, 52, not. 1.
[4] K. Zeitschr. XXX, 343. Cfr. Grundriss d. roman. Phil. p. 367. Zeitschr. f. roman. Phil. IX, 257 sq.

vere zu erschliessen, wäre ebenso falsch wie aus *struggere* u. s. w. ein altlateinisches **strūgere*».

Rectissime ille quidem monet ex forma aliqua recentiorum linguarum vocem latinam temere concludere non licere; si qua vero forma literis tradita est sive latina sive vulgaris, et linguae recentiores eandem postulare videntur, causae nihil est, cur haec per analogiam novata existimanda sit. Meyer autem ad hanc opinionem perductus est, quod falso opinatur simplex illud *pluere* formam esse e legibus linguae natam.

b) Specimen *rud-ó rud-é.*

fluo »fliesse» propter cognatas voces *conflugae* Liv. Andr. 18 (Ribb.),[1] *fluxi*, *fluctus*, gr. φλύζω < *φλυγ-jω, fut. φλύξω[2] »walle auf, walle über», οἰνό-φλυξ, gen. -φλυγος »weintrunken», φλυκτίς, φλύκταινα »Blase», φλέψ, gen. φλεβός velarem amisisse existimatur. Quod praesens *fluo* verbis nuper commemoratis simile est, cogitari quidem potest non eandem stirpem praesenti et perfecto temporibus subesse, cum praesens ad stirpem *flev-* videatur redire, perfectum autem a stirpe *flu-g-* repetatur; et duplicem illam stirpem nonnulli sumunt, ut *fluo* ex **flevo* **flovo*, perfectum *fluxi* autem ex **flug-s-i* formatum esse credant.[3] Sed nulla iusta causa est, cur diversam stirpis figuram ponamus, quod perfecta in *si* exeuntia, ut infra apparebit, a stirpibus praesentium sunt profecta. Si autem praesens *fluo* et perfectum *fluxi* ex eadem stirpe ficta sunt, haec non potest alia esse nisi *fleu̯g(h)*$_2$ *flŭg(h)*$_2$.

Existimat quidem Bersu[4], quem alii sequuntur[5], *fluo* ex **flevo* **flovo gh* velari in *v* literam mutata ortum esse, sed si **flegh* principalis sit forma, quomodo res eo perduci possit, ut

[1] Cfr. Non. 62, 20: »confluge loca, in quae rivi diversi confluant.»
[2] Aliter G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 455 φλύζω < *φλυδ-jω explicat.
[3] Fick Vergl. Wörterb. II[3], 176.
[4] Die Gutturalen pp. 7, 124.
[5] Stolz Lat. Gramm.[2] p. 264. Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 133.

perfectum *fluxi* et vocabulum *conflugae* cum ea consentiant, non video. Nihilo minus huic opinioni subsidium praebent formae *conflovont* C. I. L. I, 199, 14 et 25. 576, 2. 580, 2 (cfr. *perplovere*), *flovios* C. I. L. I, 199, 6 et 9,[1] et gr. φλέψ, φλεβός. Sed *conflovont* et *flovios* non alio modo possum explicare, quam ut ea ad similitudinem verbi *plovo* efficta esse existimem; iustiores formae traditae sunt *confluont* Plaut. Epid. 528 et *comfluont* C. I. L. I, 199, 13, in quibus *v* litera ante vocalem sita eiecta est. Quod autem re vera φλέψ, φλεβός ad stirpem *bhleg*$_2$ referendum videtur, *bhleg*$_2$ (φλεβ-): *bhle-u-g*$_2$ (*fluv-*, φλυγ-) = *kses* (ξέω): *kse-u-s* (ξύω) = *ter* (*tero*): *ter-u* (τρύω) cet.[2] Quam ob causam non dubitavi *fluō* ex **fleu̯g(h)*$_2$*-o* vel **flŭ̆g(h)*$_2$*-o* ortum habere.

struo »schichte» pro **strug*$_2$*-o*, cfr. *struxi*, *structus;* quae ceterarum linguarum verba eandem stirpis figuram repraesentent, incertum quidem est, sed vocabula velari carentia in linguis germanicis reperiuntur, ut got. *straujan*, vet. germ. *strewen*, vet. sax. *strewian*, angl. sax. *streowian* »streuen», < protogerm. **strawjan*, quod a stirpe *streu̯-* vel *strōu̯-* repetitur[3]. Cfr. scr. *str̥ṇómi* »breite», gr. στόρνυμι.

Recentiorum linguarum formae ad **strūgere* referri possunt; cfr. prov. *destruire*, vet. franc. *destruire*, ital. *distruggere*. Linguae hisp., portug., catal. verbum *destruere* mutuatae sunt.[4] Quamquam autem forma originaria verbi *struere* cum hoc **strūgere* mirum in modum consentit, tamen ex illis linguis nequaquam licet concludere, quae linguae latinae forma fuerit vulgaris[5].

Fick[6] *struere* ad stirpem *strug*, *straugati* »streichen, reiben, aufreiben» referens gr. στρεύγεσθαι »sich aufreiben», vet. bulg.

---

[1] Corssen Aussprache[2] I, 668. II, 98. Ritschl Op. IV, 118, 159 sq., 180.

[2] Cfr. Johansson De deriv. verbis p. 109 sq., ubi scriptores de hac re agentes laudati sunt.

[3] Feist Got. Etym. p. 110.

[4] Gröber Arch. f. lat. Lex. II, 101.

[5] W. Meyer K. Zeitschr. XXX, 343.

[6] Vergl. Wörterb. I[3], 827 sq.

strŭža, »tondeo», *struza*, »rado», vet. sept. *strjúka* »verrere, tergere» comparat. Dubitari quidem vix potest, quin haec copulatio se recte habeat, quamvis magnam diversa horum verborum significatio praebeat difficultatem, sed ad eandem figuram omnia revocanda esse non credo, cum *struo* a forma **strŭgo*, στρεύγομαι et *strjúka* a forma **streugo* repetenda esse videantur.

fruor »geniesse» pro **frug-or*, cfr. *fructus*, *fruges*, *frugi*, got. *brūks* »brauchbar», *brūkjan* »brauchen», vet. germ. *brūchan*, vet. sept. *brúka*[1].

Aliud etymon alii afferentes[2] comparant gr. τρυφάω, got. *driugan* »Kriegsdienste thun» e rad. $dhreugh_2$ deducta, quam opinionem ne veram habeamus, impedire videtur significatio.

Activae formae sunt *perfruo* Geogr. Ravennas 4, 2 p. 171, 5; *fruas* Afran. com. 288.

Haec tria verba *fluo*, *struo*, *fruor* a formis $*flugh_2$-*o*, $*strug_2$-*o*, $*frug_2$-*or* profecta esse scripsi multarum rerum testimonio confisus[3]. Neque tamen desunt, qui duas stirpes *flu*, *stru*, *fru*: *flu*-gh_2, $strug_2$, *fru*-g_2[4], illas ad tempus praesens, has ad perfectum et supinum pertinentes sumant. Fick *fluo*, *struo* ex **flev-o*, **strev-o* derivat, *fruor* autem ex **fru*-g_2-*or*, et Bersu, qui *fluo* ex $*flegh_2$-*o*, *fruor* ex $*frug_2$-*or* explicat, de *struo* tacet. Quam incerta haec omnia sint, dissidentes doctissimorum sententiae indicant. Quapropter equidem fieri posse non negaverim, ut *fluo*, *struo* ex **flev-o*, **strev-o* exstiterint. Cum autem sine difficultate ad stirpes velari instructas referri possint, si omnia eandem fere viam secuta esse demonstrare potuero, optime mihi huic rei consultum videbitur.

Primum non opus est commemorare g_2 et gh_2 velares inter duas vocales collocatas in *v* literam mutatas esse, cfr.

---

[1] Fick Vergl. Wörterb.[3] I, 703. II, 175. Ascoli K. Zeitschr. XVII, 335.

[2] Cfr. Osthoff Paul-Braune Beitr. VIII, 275.

[3] Corssen Aussprache I[2], 41, 87. Krit. Beitr. pp. 56, 71. Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 63. Cfr. J. Schmidt K. Zeitschr. XXV, 131. Bersu Die Gutturalen pp. 124, 153, 154.

[4] Schleicher Compend.[4] p. 235 sq. J. Schmidt Vocalismus II, 287. Cfr. Curtius Griech. Etym.[5] p. 597.

ni-v-em, gr. νί-φ-α: *nin-gu-it*, gr. νεί-φ-ει, rad. *sneịgh*$_2$; *a-v-illa: a-g-nus* cet.[1]; quam ob rem non exspectantur *conflugae*, *fruges*, ubi g_2 inter duas vocales integra manet, sed g_2 consonans servabatur ad exemplum earum formarum, quas eam retinere oportebat[2].

Neque vero id certum est, quaenam velaris illa fuerit, utrum media an media aspirata, nec certius est, *u* vocalis stirpis qualem habuerit mensuram.

Iam quaerendum videtur, quam haec verba principalem formam habuerint, utrum **fleu̯gh*$_2$*-o* an **flŭ̆gh*$_2$*-o*. Si esset **fleu̯gh*$_2$*o*, ad primam classem indicam pertinerent et velut *dūco*, *ūro* formata essent. Id autem fieri non potuisse paucis ostendere conabor. Iam nunc constat in linguis gr., lat., hibern., germ. velares, quae dicuntur, consonantes labialem quendam sonum modo comitem habuisse, modo non habuisse. Cfr. rad. *seq*: gr. ἕπ-ο-μαι, lat. *sequ-or*, vet. hibern. *sech-em*, got. *saíhv-a:* scr. *sí-ṣak-ti*, *sác-a-te*, lit. *sek-ù* — rad. *steg*$_2$, *teg*$_2$*:* gr. στέγ-ω, lat. *teg-o*, vet. hibern. *tech*, *teg*, vet. germ. *dah*, vet. sept. *þak:* scr. *sthág-ā-mi*, lit. *stóg-a-s*. Sed quae fuerint causae, cur labialis ille sonus interdum non exsisteret, plane incertum est. Unam autem causam coicere licet, quam Brugmann[3] obscure significavit. Comparatis inter se gr. ἐρεύγ-ο-μαι, lat. *erūg-o*, vet. germ. *ita-ruch-ian*, rad. *reu̯g*$_2$*;* gr. ζεῦγ-ος, lat. *jūg-erum*, rad. *jeu̯g*$_2$*;* gr. φεύγ-ω, lat. *fug-io*, got. *biug-an*, rad. *bheu̯gh*$_2$*;* — cfr. lat. *aug-eo*, got. *auk-an*, — lat. *rūg-a:* lit. *rauk-à*, [lat. *dūc-o*, got. *tiuh-an*, vet. germ. *zioh-an*] cet. audaciae et temeritatis esse non existimandum, si quis inde concludat, post *eu̯* diphthongum labialem illum sonum non adfuisse, ut duo soni, qui *u̯* scribuntur, una litera seiunctae vitarentur. Spretas igitur **ereu̯gu̯-o*, **ieu̯gu̯-erum* formas arbitror iam tempore proitalico, ut consensus earum, quas supra attuli, linguarum ostendere videtur.

---

[1] Brugmann Grundriss I, p. 324 sq. Stolz Lat. Gramm.[2] pp. 290, 295.
[2] Cfr. Bersu Die Gutturalen p. 154. Brugmann Grundriss I, p. 313.
[3] Grundriss I, p. 343.

Vocalem *ŭ* vero non impedimento fuisse, quo minus sonus ille parasiticus gutturalem prosequeretur, indicant *ūvidus*, *ūvor*: gr. ὑγρός; sed verisimile est in verbis ex eadem stirpe derivatis velarem in qualibet condicione eandem servasse naturam; ut cum in vocabulis ex radice *jeu̯g*$_2$ deductis (*iūgis*, *iūgerum*) *u̯* non gigneretur, ea quoque vocabula, quae a *jŭg*$_2$ derivantur (*iungo*, *iugum*, *coniux*), *u̯* non assumpsisse credibile est.

Cum igitur *fluo*, *struo*, *fruor* ad **fleu̯gh*$_2$*-o*, **streu̯g*$_2$*-o*, **freu̯g*$_2$*-or* referri non possint, quaeritur, utrum ad **flūgh*$_2$*-o* cet., an ad **flŭgh*$_2$*-o* cet. regrediantur.

Ad eam rem diiudicandam, quae fuerit *u* vocalis mensura, verba latinae linguae cognata aliquid videntur afferre testimonii. Propter *flŭvius* verbum *fluo* ad *flŭgh*$_2$*o* referri posset, nisi impedimento essent *flūvidus*, *flūvida* apud Lucret. II, 464, 466 (Bernays). Itaque me rectius agere credo, si antiquis illis formis Lucretii satis magnam vim tribuens *fluo* ex **flūgh*$_2$*o* explicem; **flūvere: flūvidus* = *cŭpere: cŭpidus* = *răpere: răpidus* = *vīvere: vīvidus* cet.

Et illud *conflugae* uno loco occurrens (vide supra), quod omnes excepto Curtio[1] *conflŭgae* metiendum esse existimant, versus *conflūgae* esse bene patitur: »cónflugae cubí conventu cámpum totum inúmigant» (Ribb.).

Voces illae *flŭvius*, *flŭidus* cet. ita facillimam habent explicationem, si eas brevitatem *u* vocalis a verbo *flŭere* (vide infra) mutuatas esse existimamus, ut *fluvius: fluere* eandem habere rationem crederetur ac *pluvius: pluere*. Cum enim in *fluere* nullum literae *gh*$_2$ vestigium remaneret, *fluere* non aliter quam *pluere* formatum esse videbatur.

Similiter *fruor* ex **frūg*$_2$*or* deducendum est[2] comparantibus nobis *frūctus* (nov. ital. *frutto*, hisp. *fruto*, *fruta*), *frūx*, *frūgis*, *frūgalis* cet., et *fruor: frūges* = *fluo: conflūgae*.

Neque in verbo *struere* interpretando ad aliam rei expediendae rationem confugere nos oportere credibile est; minime

[1] Griech. Etym.^{5} p. 301.

[2] Cfr. Bersu Die Gutturalen p. 124.

vero negare voluerim aliquando accidere, ut praesenti tempori una stirps, altera perfecto subsit, cfr. _prem-o: pres-si_[1], quod autem nulla id sumendi necessitate adstringimur, ubi de verbo _struere_ agitur, unam per omnia tempora stirpem mansisse existimandum est. De hac re Stolz[2] prorsus aliter censet perf. _struxi_ formam esse ex analogia creatam opinatus; neque tamen ipse admonet, unde haec analogia impulsa perf. _struxi_ effinxerit, neque credibile est perf. _fluxi_ ad formam _struxi_ efficiendam quidquam valuisse, cum verba illa _fluere_ et _struere_ vi et usu quam maxime differentia nulla inter se communitate iuncta essent.

Quam ob causam formis _strūxi_, _strūctus_[3], ut decet, permotus _struo_ ex _*strūg$_2$o_ derivandum arbitror. Et _u_ literam stirpis longam esse vocabula _strūma_, _instrūmentum_ fortasse indicant; nam sicut _flūmen_, < _*flūgmen_, _frūmen_, _frūmentum_ < _*frūgmen-_ facillime evaserunt[4], ita _strūma_, _instrūmentum_ ad _*strūgma_, _*-strūgmen-_ referri veri non est dissimile.

Quod originariae formae _*flūgh$_2$-o_, _*strūg$_2$-o_, _*frūg$_2$-or_ in _*flūv-o_, _*strūv-o_, _*frūv-or_ abiisse iam vidimus, reliquum est, ut de _v_ litera abiecta aliquid loquamur. Hic ad eandem fere quaestionem revolvimur, quam supra p. 31 leviter attigi. Cum autem ibi de _v_ consonante inter vocales quaslibet collocata disserebam, hic magis agitur, quomodo _uv_ literae ante vocales tractatae sint. — Brugmann[5] existimat _v_ consonantem, quamvis non exscriptam, esse pronuntiatam in iis verbis, quae sunt _duo_, _duis_ (cfr. scr. _duvā́_, _duvíṣ_), _duonoro_ (cfr. scr. _dúv-as-_), _suis_, _suinus_, _Fatuus_, _mutuus_ (cfr. scr. _jé-tuva-_) cet., quod equidem vix pro explorato possum habere. Utut est, cum in magna

---

[1] Danielsson Zur altit. Wortf. u. Formenl. p. 50. Aliter Stolz Lat. Gramm.[2] p. 312. Cfr. W. Meyer K. Zeitschr. XXVIII, 172.

[2] Lat. Gramm.[2] p. 290.

[3] Marx Hilfsbüchlein p. 65, 2.

[4] Aliter Stolz (Lat Gramm.[2] p. 309.) _frūmen_ ex _*frugmen_, _iūmentum_ ex _*iugmento-_ deducens. Sed _*flŭgmen_ in _*flūgmen_, _frŭgmen_ in _*frūgmen_ abit, cfr. _sēg-mentum: sĕc-are._ (Brugmann Grundriss I, p. 368.)

[4] Grundriss I, p. 152 sq.

copia verborum pro *uv* ante vocales *u* sola scribatur[1], facile ad credendum est in verbis *fluo*, *fruor*, *struo* *v* literam non exstinctam esse, sed exiliorem modo instabilioremque sonum habuisse, quo factum esse, ut suo signo non notaretur. Et quod *ū* literam ita vocalis sequebatur, correptio illa admissa est, quam vocali vocalem comitante saepius factam videmus[2], cfr. **sū-i̯o* > *sŭo* infra.

II. Verba thematica literae *i* adiectione formata.

Ad hanc classem (= IV^{am} indicam) ea verba pertinent, quae stirpem praesentis per *i* literam flectunt. Quorum alia normalem, qui vocatur, statum vocalis servant, ut **spék-i̯ō:* ved. *páç-ya-ti*, zend. *çpaç-yēi-ti* »sieht», lat. *spec-io*, alia levissimum exhibent, ut **mr̥-i̯ó:* scr. *mri-yá-te* »stirbt», lat. *mor-ior*, prout stirpis syllaba aut vocalis thematica accentu notabatur. Ex verbis autem mihi tractandis ea, quae huic classi possunt assignari, vocali thematica accentu icta leviorem stirpis formam omnia ostendunt.

suo »nähe» quam originariam formam habuerit, diversis ceterarum linguarum testimoniis diligenter consideratis facile apparebit. Ex eadem radice egressa sunt gr. κασ-σύ-ω, scr. *sū-cí* f. »Nadel», *sū-tra-* n. »Garn, Faden, Schnur», vet. sept. *sý-ja*[3], vet. germ. *sū-la* »Seuel»; scr. *sī́v-yā-mi* »nähe», *syū-man-* n. »Band, Riemen», vet. bulg. *ši-ją*, vet. germ. *siū-t* m. »Naht» cet.[4] Cfr. etiam scr. *si-nó-mi*, vet. bulg. *si-lo* (vide infra). His vocibus etiam leviter aspectis varias sumendas esse stirpis figuras cernimus: *sū-*, *sī-*, *si̯u-*, *si̯ū-* cet.; quae cum omnes primigeniae esse non possint, iam in lingua indoeur. geminas stirpis exstitisse formas *sī-* et *sū-* ab eadem radice

---

[1] Schuchardt Vokalismus II, 471 sq. III, 300 sq.

[2] Corssen Aussprache II^{2}, 671 sq. Seelmann Aussprache 79 sq., 93 sq.

[3] Cfr. Schade Altdeutsch. Wörterb.^{2} 769 b.

[4] Cfr. Osthoff Morph. Unters. IV, 17 sq., 32, 318.

deductas idemque fere significantes prorsus credibile videtur. At quoniam praesens tempus in omnibus linguis, quod sciam, *i* litera addita formatur, primarias praesentis figuras **sū-i̯o* et **sī-i̯o* fuisse pro certo ponere licet. Quod si ita est, lat. *suo* a vetustiore verbo **sū-i̯o* repetendum est, quod verbum cum gr. κασ-σύ-ω et vet. sept. *sý-ja* exaequandum antiquissimae instar formationis est[1].

spuo »spucke» pro **spū-i̯o*, gr. πτύω, vet. sept. *spý*, inf. *spý-ja*, vet. bulg. *plju-ją*, lit. *spiáu-ju*, scr. *ṣṭhī́v-ā-mi* et *ṣṭhī́v-yā-mi* (apud grammaticos indicos allatum), got. *speiv-a*, vet. sax., angl. sax. *spīw-a* »speien» cet. In hoc verbo eandem stirpis varietatem videmus, quam in verbo *suere* iam observavimus: *spū-*: lat. *spuo*, *spū-ma*, vet. sept. *spý-ja*; *spī-* non invenitur nisi *v* litera adiecta: scr. *ṣṭhī́v-ā-mi*, got. *speiv-an* cet.[2]

Complurium linguarum fretus testimonio lat. *suo*, *spuo* ab antiquioribus **sū-i̯o*, **spū-i̯o* oriunda supra exposui; admodum enim difficile mihi videtur gr. κασ-σύ-ω, vet. sept. *sý-ja*, *spý-ja* cet. ab aliis ac *sū-*, *spū-* stirpibus derivare. Prorsus aliter Osthoff (Morph. Unters. IV), cui Brugmann[3] et Stolz[4] assentiuntur, de hac re disputans primarias horum verborum stirpes **si̯ū*, **spi̯ū* esse contendit; quas stirpes vocabulis scr. *syū-tá-* »genäht», got. *sju-jan*, vet. germ. *siut*, lit. *siú-ta-s*, scr. *ṣṭhyū-tá-m* »Spucken», gr. πτύ-ω < *(σ)πι̯ῡ-ι̯ω (cfr. χαλέπτω < *χαλεπ-ι̯ω)[5] subesse opinatur. Praesentia autem *suo*, *spuo*, quae pro **si̯ū-i̯o*, **spi̯ū-i̯o* essent, *i̯* stirpis spirantem, quae dicitur, amisisse secundum legem quandam indoeur. ad dissimilitudinem efficiendam constitutam, ut *i̯* spirans ad stirpem pertinens ante *i̯* suffixam eiceretur. Quam ob rem **sū-i̯o*, **spū-i̯o* prae-

---

[1] De formis *consuere: consire* cfr. Seelmann Aussprache p. 54. Gröber Arch. f. lat. Lex. I, 553.

[2] Cfr. Osthoff Morph. Unters. IV, 17 sq., 33, 315 sq. Feist Got. Etym. p. 107. Kluge Etym. Wörterb. s. v. »speien».

[3] Brugmann Grundriss I, pp. 133, 137.

[4] Stolz Lat. Gramm.[2] p. 303.

[5] Curtius Griech. Etym.[5] p. 498. G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 251. Brugmann Grundriss I, p. 120.

sentia facta esse, dum participia **sṷū-tó-*, **spṷū-tó- ṷ* spirantem servarent, et propter ambiguitatem illam *sṷū-: sū* multa adversus legem novata esse, ut lat. *sūtus*, *sūbula*, *spūtum*, *spūma* analogiam praesentium *suo*, *spuo* sequerentur, contra vet. bulg. *ši-ją* pro **sjy-ją* vel **sju-ją* ad inf. *ši-ti*, part. *šitŭ*, gr. πτύω pro *σπῡ-ω ad formas *ĭ* spirante carentes se applicarent[1].

Quam incerta sententia illa Osthoffii sit, statim apparet, cum in plerisque verbis explicandis ad analogiam confugere cogatur; quae tandem praeterea exempla legem eius de *ṷ* spirante abicienda confirmant? Nulla, ut opinor, invenientur.

Hoffmann[2] quoque existimat lat. *suo* pro **sṷu-ṷo* dictum esse vet. bulg. *šiją* et got. *siuja* subsidium suae afferens opinioni, in ea re autem ab Osthoffio discrepat, quod *u* vocalem principalis formae *sṷu-ṷo* brevem esse credit. Sed ut rem strictim attingens iam disserui, veri dissimile non est duas illas stirpes *sŭ-* et *sĭ-* (scr. *si-nó-mi*, *si-nā́-mi* »binde», *sī-mán*, gr. ἱ-μάς, vet. bulg. *silo* »laqueus», vet. sept. *sī-me*, *sī-mi* »Strick»)[3] componendas esse, quare cum inter se confusae essent, formas *sṷū* et *sīṷ* ab utraque stirpe mixtas prodiisse[4]. Ita vet. bulg. *šiją*, got. *siuja*, scr. *sív-yā-mi*, lit. *siū́vù*[5], gr. πτύω, vet. bulg. *pljują*, scr. *ṣṭhīv-ā-mi*, got. *speiv-a* cet. facilem habent explicationem, dummodo memoria teneamus hanc stirpium confusionem tam maturam esse, ut ad aetatem indoeur. referenda videatur.

Quaerenti tandem, cur **sū-ṷo*, **sū-ṷis*, **sū-ṷit* in *suo*, *suis*, *suit* mutata sint, haec mihi videtur fuisse causa. Vulgo credunt rerum grammaticarum intellegentes viri *ṷ* spirantem inter duas vocales collocatam legibus linguae congruenter elisam esse[6]. Quod autem nonnulla verba restant, quae hanc regu-

---

[1] Osthoff l. l. p. 17 sq.
[2] Das Praesens der indogerm. Grundsprache. Göttingen 1889 p. 52.
[3] Curtius Griech. Etym.[5] p. 394. Brugmann Grundriss I, p. 38.
[4] Cfr. Danielsson Grammatiska anmärkningar I, 46 sq.
[5] De lit. *siūvù* cfr. Osthoff Morph. Unters. IV, 395.
[6] Brugmann Grundriss I, p. 122 sq. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 260 sq. Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 65 sq. Cfr. Corssen Aussprache I[2], 299 sq.

lam non sequuntur: *eius*, *quoius*, *cuius*, *huius*, *plebeius*, *Pompeius*, *Seia* cet.[1], perquam dubium est, rectumne viderint, qui *i̯* sic expelli opinantur. Id vero pro explorato haberi potest *i̯* spirantem post vocalem positam, cum *i* vocalis sequeretur, abiectam esse, quod FROEHDE[2] aliquot exemplis usus satis comprobasse nobis videtur.

Hac lege ad flexionem verbi **sū-i̯o* adhibita praesens tempus ita fere coniugatum existimo: sing. 1. **sū-i̯o*, 2. **sū-i̯is* > **sū-is* > *sŭis*, 3. **sū-i̯it* > **sū-it* > *sŭit* cet. Et sicut in verbis *coquere* et fortasse *pluere* flectendis (supra p. 32) *coco*, *cocunt* et *pluo*, *pluunt* analogiam ceterarum formarum sequebantur, item **sū-i̯o*, **sū-i̯ont* ad similitudinem illarum *suis*, *suit* cet. *i̯* amisisse credibile est.

III. Verba non thematica infixis *neu: nu* literis instructa.

Haec classis (= V^ta indica) ea verba comprehendit, quae *neu̯ nu* literis stirpem augent, ut scr. *su-nó-mi* »auspresse», gr. κῑνέω < *κῑ-νεϝ-ω, θυνέω < *θῡ-νεϝ-ω cet. Eius generis in lingua latina duo verba restare existimantur.

minuo »mindere», scr. *mi-nō-mi*, gr. hom. μινύ-θω repeti omnia solent a principali forma **mi-neu̯-o*, quae verbis scr. et lat. subesse potest. At in lingua graeca, si θ literae[3] rationem non habemus, figura -νεϝ-, quae ad singularem pertinet, a figura pluralis -νυ- suppressa est, cfr. scr. *su-nō-mi: su-numás*, gr. κῑ-νέϝ-ω: κί-νυ-μαι cet. Pleraque autem verba graeca aliam sequebantur viam, ut ἄγ-νῡ-μι: ἄγ-νῠ-μεν, ubi pro sing. -νεϝ- similitudinem verborum δάμ-νᾱ-μι: δάμ-νᾰ-μεν, τίθη-μι: τίθε-μεν (vide supra p. 15) novam singularis -νῡ- figuram videmus effecisse.

---

[1] Cfr. DANIELSSON Studia grammatica p. 49.

[2] FROEHDE Bezz. Beitr. XIV, 113 sq. Cfr. STREITBERG Paul-Braune Beitr. XIV, 224 sq.

[3] CURTIUS Griech. Etym.^{5} p. 63 sq.

sternuo »niesse», gr. πτάρνυμαι ad radicem _*pster-_ referuntur[1], lat. _sternuo_ e _*pster-neu̯-o_, gr. πτάρνυμαι e _*pstr̥-nu-mai̯_ derivatum. Eandem stirpis varietatem habemus in scr. _krī-ṇā́-mi_ »kaufe»: gr. πέρ-νη-μι »verkaufe», lat. _sterno:_ gr. στόρ-νῡμι cet.

Verba _minuo_, _sternuo_ ex formis primariis _*mi-neu̯-o_, _*ster-neu̯-o_ prodiisse supra scripsi. Id tamen in dubium vocari potest, cum cogitare liceat haec verba eodem modo, quo graecum τανύω, a _*mi-nŭ̄-o_, _*ster-nŭ̄-o_ profecta esse _nŭ̄_ literis in singularem inductis. Constat enim multa verba ad Vam classem pertinentia iam tempore indoeur. ad genus thematicorum transiisse, ut scr. _ariṇvan_, gr. ὀρῑ́νω, lesb. ὀρίννω < *ὀρι-νϝ-ω, got. _rinna_ < _*ri-nu̯-ṓ_[2]. Haud aliter gr. hom. ἄνω, att. ᾱ̓́νω < *ἀ-νϝ-ω: hom. ἤ-νυ-το, scr. _sa-nṓ-mi_ (indoeur. _*sn̥-neu̯-mi_) — hom. φθῐ́νω, att. φθῑ́νω < *φθι-νϝ-ω: φθι-νύ-θω, scr. _kṣi-nṓ-mi_ cet. formata existimantur. Utut res se habet, antiquissima ratio admodum videtur turbata nec certi quidquam nos patitur concludere. — Namque verbum illud latinum _minuo_ potest aut ex _*mi-neu̯-o_ < _*mi-neu̯-mi_ evasisse (cfr. gr. κῑνέω < *κι-νεϝ-ω < *κι-νεϝ-μι, scr. _çi-nṓ-mi_), aut ex _mi-nŭ̄-mi_ < _*mi-neu̯-mi_ (cfr. gr. τα-νύ-ω < *τα-νῡ-μι < *τα-νεϝ-μι, scr. _ta-nṓ-mi_), aut denique ex _*mi-nu̯-o_ profectum esse (cfr. gr. hom. τῐ́νω, att. τῑ́νω < *τι-νϝ-ω, scr. _ci-nṓ-mi_).

Si quam harum viarum lat. _minuo_, _sternuo_ ingressa essent, propter penuriam verborum eodem modo formatorum pro certo non posset affirmari, quae in his verbis explicandis via esset praeferenda. At si comparamus _ster-n-o:_ στόρ-νυ-μι, _li-n-o:_ got. _af-li-nn-a_ »weiche» < _*li-nu̯-ṓ_, gr.? ἀλι-νέϝ-ω, cfr. ἀλινεῖν· ἀλείφειν Hesych. — _cer-n-o_ < _*crī̆-n-o:_ gr. κρῑ́νω < *κρῑ-νϝ-ω[3] — _pango_ < _*pac-n-o_[4]: πήγ-νυ-μι. — _frango_ < _*frag-n-o_[5]: ῥήγ-

[1] Brugmann Grundriss I, p. 371.

[2] Whitney Ind. Gramm. p. 253. Wurzeln p. 139. Osthoff Morph. Unters. IV, 45. Brugmann Griech. Gramm.[2] p. 163. Feist Got. Etym. p. 92.

[3] Cfr. Osthoff Morph. Unters. IV, 49 sq.

[4] Stolz Lat. Gramm.[1] p. 188. Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 59.

[5] Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 58, cfr. p. 134.

νυ-μι[1], *ango* < **agh-n-o*[2]*:* ἄχ-νυ-μαι cet., quis est, quin credat formationem illam per *neu̯ nŭ* literas insertas factam in lingua latina plane interiisse? Sed cum duo *minuo*, *sternuo* restent, qua de causa se a ceteris separavisse ea credendum est? Reponsum facile inventu est. Ad comparativum *minus* est *minuo* denominativum[3], ut *acuo* ad *acus*, *metuo* ad *metus*. Inter *minuo* et vocabulum *minus* proximam cognationem creditam esse ostendit etiam lingua graeca, quae cum verbo μινύθω adiectivum μινύς a solis grammaticis nominatum coniungit.

At *minus* a principio comparativum non fuisse, sed substantivum per *os: es* literas, ut lat. *voln-os*, gr. δάν-ος, terminatum et »Minderheit» significans inter viros doctissimos iam pridem constat[4]. Quod autem illud substantivum *minos* ad verbum *minuo* servandum conferre non potuit, arbitrandum potius est *minuo* ad *minus* eandem rationem habere ac gr. μινύθω ad μινύς. Quoniam res eo perducta est, ut duo nomina *min-os* »Minderheit» et *min-u-s* »klein» sumere cogamur, liceatne geminam illam formam statuere, iam videamus. Adiectiva in *u* desinentia et substantiva *os: es* literis terminata quam proxima necessitudine cohaerere multa nobis exempla indicio sunt; satis autem est pauca enumerare, ut scr. *práthas*, gr. πλάτος: scr. *pr̥thús*, gr. πλατύς; gr. βάρος: βαρύς; εὖρος: εὐρύς, scr. *urúṣ;* gr. τένος, lat. *tenus:* gr. τανύς, lat. *tenuis;* gr. ἄγχος, lat. *angor:* scr. *àhúṣ*, got. *aggvus;* scr. *tápas*, lat. *tepor:* scr. *tápuṣ;* gr. τέλος*:* scr. *táruṣ;* gr. βάθος: βαθύς; βρῖθος: βριθύς; θέρσος: θρασύς cet. Ergo nihil impedit, quominus *min-u-s* et *min-os* optimo iure statuamus: *min-u-s* adi. »klein», unde *minu-o*, *minumos*, *Minŭ-cius*[5] (cfr. *Albucius*) et *min-os* subst. »Minderung»,

[1] Johansson K. Zeitschr. XXX, 419.

[2] Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 59.

[3] Cfr. Roby Latin Grammar I, p. 375.

[4] Danielsson Zur altit. Wortf. u. Formenl. p. 6. Mahlow Die langen Vokale p. 45. Brugmann Grundriss II, p. 406. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 352. Schweizer-Sidler Gramm.[2] p. 109. Aliter Curtius Griech. Etym.[5] p. 335.

[5] Aliter Curtius Griech. Etym.[5] p. 334 *Minūcius* metiens.

postea obsoletum et cum adiectivo *minus* confusum (cfr. *vetus*), unde *minerrimus* (Fest. 122), *minusculus*.

Et *sternuo* tandem = gr. πτάρ-νυ-μαι, nisi veterrimum modum praesentis formandi retinuisset, ab *sterno* = gr. στόρνυμι plane non discerni potuisse apertum est.

Cum autem alia verba, quae stirpem temporis praesentis *n* litera infixa amplificant, in ceteris temporibus *n* abiciunt, ut *lino*, *levi*, *litum*, *cerno*, *crevi*, *cretum*, haec verba *minuo* et *sternuo nu* per omnia tempora pertrahi patiuntur, quam ob rem speciem praebent, quasi denominativa sint. Et re vera nihil iam discriminis inter flexionem verborum *minuo*, *sternuo* et flexionem denominativorum: *sternuo*, *sternui*, *sternūtum* = *tribuo*, *tribui*, *tribūtum* invenitur. Si vero graeca verba respicimus πήγνυμι, πήξω, πέπηγα, στόρνυμι, στρώσω, ἔστρωμαι, *n* nusquam nisi in stirpibus praesentium retinetur. Quod igitur verba latina priscum rerum statum non possunt repraesentare, ad similitudinem verborum denominativorum transfigurata ea esse existimandum.

IV. Formae ex aoristo in praesens translatae.

Sub hoc titulo aliquot formas composui, quae cum ad stirpem temporis praesentis pertinere non possint, a viris doctis aoristi esse existimantur. Reliquias aoristi in lingua latina restare iam vidit G. Curtius[1], qui verba *tago*, *tagam*, *attulat*, *pacit* cet. ab aoristo in praesens translata esse contendit. Nec dubium est, quin verum viderit, id modo addendum rem multo latius patere quam Curtius credidit, nam verba quoque, quae sunt *do*, *sto*, cum graecis ἔδων, ἔστην aequiperanda esse vulgata iam opinio est[2]. Et eas formas, quas infra afferam, ex aoristo profectas esse suo loco ostendere conabor.

---

[1] Curt. Stud. V, 431 sq. Cfr. Froehde Bezz. Beitr. VI, 161 sq.

[2] Stolz Lat. Verbalflex. I, 3 sq. Thurneysen Bezz. Beitr. VIII, 287. Cfr. Osthoff Morph. Unters. IV, XIII praef.

fuam, *fuas*, *fuat*, *fuant*[1] affert Diomedes[2]: »[antiqui] dicebant *fuo*, *fuas*, *fuat*, unde et Terentius ait: fors fuat pol, et Vergilius: Tros Rutulusve fuat».

Neque tamen *fuam*, *fuas* sunt coniunctivi praesentis verbi **fuo*, quod aliquando fuisse in lingua italica osc. umbr. fut. *fust*, umbr. coni. *fuia* ostendere videntur, sed formae iniunctivi, qui vocatur, aoristi habendae sunt auctore Thurneyseno[3], qui credit stirpem indoeur. aoristi fuisse **bhu̯-ā-u̯-: *bhūu̯-*, unde sing. 1. **-bhu̯āu̯m̥* ante consonantes et in pausa, **-bhu̯āum* > **-bhu̯ām* ante vocales prodiisse, 2.**-bhu̯āus*>**-bhu̯ās*, 3.**-bhu̯āut* > **-bhu̯āt;* plur. 1. **-bhūm* ..., 2. **-bhūte*, 3. **-bhūu̯n̥t.* Ex hoc paradigmate indoeur. scr. (*a*)*bhūvam*, *bhūs*, *bhūt*, gr. φῦν, φῦς, φῦ facta esse vocali pluralis in singularem inducta. Latinam autem linguam vocalem singularis vulgavisse, unde **fuāmus* (> *-bāmus*), **fuātis*, *fuant*, ut etiam formas vet. hibern. **bam*, *bad*, *bat* exstitisse arbitratur.

Equidem non negaverim hunc Thurneyseni modum explicandi nequaquam certum esse neque omnes tollere difficultates; unde enim *u̯* litera, qua stirpem terminari credit? Quod autem formae latinae cum scr. (*a*)*bhūvam*, *bhūs*, *bhūt*, gr. φῦν, φῦς, φῦ sine dubio quodammodo cohaerent, Thurneysenum sequi optimum duxi, cum ea, quae alii de hac re protulerunt, probabiliora mihi non videantur.

fuat, *fuet* = *faciat*, *faciet*[4] propter transitivam significationem cum radice *bheu̯*, *bhū̆* non videntur componenda. Existimat quidem Osthoff[5] his verbis radicem *bheu̯* subesse et notionem transitivam eodem modo atque in gr. φύω ortam esse; quam sententiam improbans Thurneysen[6] Loevium secutus auctorem ad radicem *dhē* ea pertinere existimat.

---

[1] Neue Formenlehre II^{2}, p. 594 sq.

[2] Keil Gramm. lat. I, 380, 1 sq.

[3] Bezz. Beitr. VIII, 285 sq. Cfr. Fick ib. VII, 171. Has formas coniunctivi aoristi esse credit Curtius Curt. Stud. V, 436 sq.

[4] Loewe Prodromus p. 363.

[5] Morph. Unters. IV, 25 sq.

[6] Bezz. Beitr. VIII, 286. Cfr. Curtius Griech. Etym.^{5} p. 254. Brugmann Morph. Unters. III, 49.

Sed si formae principales **dheu̯-at*, **dheu̯-et* sint[1], unde *u̯* litera ad radicem *dhē* addita est? Quod Hoffmann[2] sumit aoristum quendam *u̯* litera suffixa formatum esse, non possum assentiri, quia opinio eius non satis firmis adminiculis niti videtur. In aliis quidem linguis nullum vocabulum stirpem *dheu̯* continens proferre possum, nisi forte gr. θεός est pro *θεϝ-ο-ς »Schaffer, Schöpfer, Ordner» significans, ut iam voluit Herodianus (II, 52)[3].

Quod autem illa explicatio valde incerta est neque alia vocabula *dheu̯* stirpem referentia inveniuntur, tutissimum est viam Brugmanno[4] monstrante haec verba ad analogiam formarum *duam*, *duem* ad rad. *dau̯* et *fuam* ad rad. *bheu̯* pertinentium creata esse arbitrari.

duas, *exduas*[5], *duat*[6], **dues*, *addues* (= *addideris* Fest. p. 27), *duent*, *duim*, *duis*, *duit*, *adduit* (Fest. p. 246), *duint*, *duitor*[7]. Haec omnia vocabula ad verbum *dare* pertinere Romanis videbantur. Eratne autem radici *dō* etiam forma *dou̯*? Fieri quidem potest, ut *dō: dou̯* = gr. χή-μη: χαυ-νός, χάϝ-ος; = ἵ-στη-μι:

---

[1] Ut Stolz in Iª ed. recte credidit pp. 149, 158. In IIda ed. p. 263 autem Osthoffium sequitur.

[2] Das praesens p. 137. Cfr. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 362, not. 6.

[3] Cfr. Ascoli Sprachw. Briefe p. 63. G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 215. Brugmann Griech. Etym. I, p. 44 (in Berichte der Kgl. Sächs. Gesellsch. d. Wissensch. 29 April 1889).

[4] Morph. Unters. III, 49: »Verdanken diese nicht einem irrthum ihr dasein und liegt den formen, wie Curtius Grdz[5] 254 mit Loewe annimmt, die w. *dhē* τιθέναι zú grunde, so wüsste ich, da eine uridg. wurzelform *dheu* und *dhū* τιθέναι neben *dhē* nicht nachweisbar ist, keine andere erklärungsmöglichkeit als die, dass zu der zeit, als im lateinischen anlautendes *dh* und *bh* noch nicht zusammengefallen waren, gewisse von *dhē* ausgehende conjunctiv- und optativformen umgestaltung nach der analogie der formen *duam*, *duem* (*addues*) von w. *deu* »geben» (vgl. Fick I[3], 99) und der Form *fuam* von w. *bhū* »werden» erfuhren.» Cfr Thurneysen Bezz. Beitr. VIII, 286: »Besonders weit sind die aorist-injunctive der wurzeln *dhê* (ital. *þē fē*) und *dō* in der assimilation an *fuam* gegangen.»

[5] Arch. f. lat. Lex. III, 132.

[6] Apul. apol. 64 codd. Krüger *duit*.

[7] Neue Formenlehre II[2], p. 441 sq. Corssen Aussprache II[2], 730. Georges Lex. d. lat. Wortf. p. 224 sq.

σταυ-ρός cet.[1] Sed cum in multis linguis cognata inveniantur verba, ut scr. *dúv-as* n. »Verehrung», lat. *duonoro*, umbr. *purtuvitu*, *purtuvetu*, *purdovitu*, futur. *purtuvies*[2], lyc. *toba* f. »Gabe» < **tova*, **dova*[3], cypr. δυϝάνοι, lit. *daviau* »gab», *dovaná* f. »Gabe», vet. bulg. *davaja̧* »gebe» cet., quae omnia auctore OSTHOFFIO[4] ad radicem *dau̯* »ehren, anerkennen», insbesondere »durch Geschenke ehren, huldigen», significantem referuntur, credibile est lat. *duam*, *duim* cet. ad eandem originem redire.

Quod *dō* et *dau̯* radices vim cognatam habebant, facile accidit, ut cum formae utriusque verbi similes essent, fortasse iam tempore indoeur. inter se confunderentur.

Ex hac radice *dau̯* formata sunt *duas*, *duat* < **dou̯-ā-s*, **dou̯-ā-t* aoristi temporis; cfr. scr. *bhávati:* lat. *fuat.*

Ad praesens autem pertinet coniunctivus *duet* < **dou̯-ē-t*, cfr. gr. φέρῃ, et optativus *duit* < **dou̯-ī-t*, cfr. gr. φέροι (vide infra).

Hic etiam afferenda sunt:

**creduo*, *concreduo* (Aul. III, 6, 49); *creduam*, *-as*, *-at*, *accreduas*, *creduis*, *-it*, *concredui* et si qua alia sunt[5].

Lat. *crĕdo* idem verbum quod scr. *çrád-dadhāmi* esse plerique consentiunt. CURTIUS (Verb. II, 374) ita: »die Identität dieses *çrád-dadhāmi* mit *credo* gehört zu den am frühesten erkannten und zugleich merkwürdigsten Thatsachen der Sprachwissenschaft»[6].

Cum in lingua scr. duo illa membra verbo intermisso interdum disiungi possent, ut R V. II, 12, 5: *çrád asmāi dhatta* »ei credite», in lingua latina adeo coaluerunt, ut postea

---

[1] Cfr. DE SAUSSURE Mémoires p. 54. DANIELSSON Grammatiska anmärkningar I, p. 47 sq. JOHANSSON De derivatis verbis p. 109 sq. FICK Vgl. Wörterb. I[3], 99.

[2] BÜCHELER Umbrica p. 34. Cfr. FICK Bezz. Beitr. II, 198.

[3] DEECKE Bezz. Beitr. XIII, 280.

[4] Morph. Unters. IV, 370 sqq.

[5] NEUE Formenlehre II[2], p. 442. WESTPHAL Lat. Verbalflexion. p. 62 sq. GEORGES Lexicon d. lat. Wortf. p. 62 sq.

[6] Cfr. tamen POSTGATE Transactions of the philological society 1880—81, p. 101. Academy 1882. N:o 552, p. 400.

unum verbum esse videretur. Ex **cred-dh-* fit **crezd-* > *crēd-*[1]; exspectatur quidem **crezd-* > **crest-*[2], sed forma *credo* inde explicatur, quod non obliterata erat opinio *credo* cum verbo quodam compositum esse. Et, uti fieri solebat, *dō* superavit *dhē*[3], ut *credo* ad similitudinem verborum cum *dō* compositorum formaretur[4].

Atque equidem non dubito, quin Romani verbum *credo* ad *do* pertinere existimaverint. Sed quaeritur, formaene, quae sunt *creduas*, *creduis*, reliquiae sint verbi *dhē*, ut credunt THURNEYSEN[5] et CURTIUS[6]. Quod cum vix credibile videatur, has formas ad similitudinem illarum *duas*, *duis* esse factas existimo.

Doctissimorum virorum sententiam amplexus verba nuper allata ab aoristo profecta esse statui. Neque tamen desunt, qui de hac re aliter sentiant[7]. Sed OSTHOFFIO non assentiendum puto, quod credit haec verba formas esse coniunctivi; immo ad credendum inclino et stirpes in *ā* exeuntes, cfr. **si-stā-mi: *e-stā-m*, lat. *sisto: *stām, stās*, et stirpes *ā* litera suffixa in aoristo auctae, ut scr. *háv-a-te* »ruft», vet. bulg. *zov-ą* »voco»: *á-huā-ma* (R V. VI, 50, 4), gr. πέτ-ο-μαι: ἔ-πτᾱ-ν, lat. *tero: in-trā-t*, lat. *percello:* gr. ἀπο-κλᾱ́-ς (Anakr. fr. 17), lat. *tollo:* gr. ἔ-τλᾱ-ν, ἔ-τλη-ν, lat. **tlā-tus* cet., huic formationi originem dedisse. Quae aoristi formae, cum augmento, quod dicitur, carerent, et indicativi et coniunctivi munere iam tempore indoeur. fungebantur[8]. In latina autem lingua — difficile dictu est, habuerintne *ferām*, *tulām* cet. unquam significationem aoristi

[1] W. MEYER K. Zeitschr. XXVIII, 166 sq. BRUGMANN Grundriss I, p. 374.

[2] OSTHOFF K. Zeitschr. XXIII, 87.

[3] BRUGMANN Liter. Centralbl. 1882, N:o 41. p. 1390. Morph. Unters. III, 49. DARMESTETER Mem. de la Soc. de lingu. III, 52 sq.

[4] Cfr. PRISC. 10, 24, (KEIL Gramm. lat. II, 516, 8 sq.) »quasi cretum do».

[5] Bezz. Beitr. VIII, 286.

[6] Griech. Etym.[5] p. 254.

[7] CORSSEN Ital. Sprachkunde p. 542 sq. OSTHOFF Morph. Unters. IV, 26 sq. STOLZ Lat. Verbalflex. p. 4 sq., cfr. p. 17 sq.

[8] BRUGMANN Morph. Unters. III, 1 sq. THURNEYSEN Bezz. Beitr. VIII, 286.

— usus coniunctivi praevaluit, quapropter vetustiores formae coniunctivi praesentis **ferēm*, *ferēs* cet. ad munus futuri fungendum detrudebantur[1]; cfr. *ero* = *ἔσω.

His iniunctivi formis *ā* vocalem coniunctivi latini originem debere credibile est.

Si igitur *fuat* = *sit*, *fuat* = *faciat*, *duat*, *creduat* facilem habent explicationem, quomodo *fuet* = *faciet*, *duent* intellegenda sint, quaeritur.

Iustas coniunctivi praesentis formas **duēm*, **duēs*, *duet* cet. esse ex. rad. *dau̯* factas gr. φέρῃς, φέρῃ nobis persuadent[2]. Quae cum formis *duās*, *duāt* cedere cogerentur, futuri vim sibi induerunt. Quod autem nulla radix *dheu̯* statui potest, in futuro *fuet* explicando, sicut iam in coniunctivo *fuat*, ad analogiam confugere necesse est.

Et formae *duim*, *duis*, *duit* = gr. δοίην, δοίης, δοίη statuit Darmesteter[3]. Cum vero, ut iam vidimus, lat. verbis alia stirps quam graecis subsit, haec comparatio iusta non est. Potius credendum est has formas ad **deu̯-oi̯-m*, **deu̯-oi̯-s*, **deu̯-oi̯-t* referendas (cfr. gr. φέροις, φέροι) a principio optativi fuisse (cfr. *equīs* < **equois*).

Haud aliter *creduim* ad *duim* factum est, cum *credo* cum verbo *dare* compositum esse constaret. Neque ullam esse causam video, cur *creduim*, *creduam* cet. ad radicem *dhē* pertinere existimemus, cum iam tempore proitalico *credo* cum *do* compositum esse crederetur. Id indicant linguae celticae, quae formam primigeniam **kredd-* postulent, cfr. vet. hibern. *cretim*, cymr. *credu*[4].

B) Verba secundaria (denominativa).

Priusquam ad verba, quae a nominibus deducuntur, transeo tractanda, pauca de his ipsis nominibus praemittenda velim.

---

[1] Thurneysen l. l. 283, 287 sq.
[2] Thurneysen l. l. 269 sq. Aliter Mahlow Die langen Vokale p. 101.
[3] De coniugatione verbi *dare* p. 27.
[4] Brugmann Grundriss I, p. 381.

Iam dudum constat nomina, quae in linguis indoeur. *i* vocali terminantur, in duas classes disiungenda esse, quarum una stirpes *e̯i* diphthongo, altera stirpes *ī* vocali terminatas complectitur, ut scr. *ávi-ṣ*, gr. ὄϝι-ς, lat. *ovi-s:* scr. *naptí-ṣ*, gr. πόλῑ-ς, lat. *genetrī-c-s* cet. Quod autem nostris temporibus satis exploratum est voces ad classem posteriorem pertinentes a diversis fontibus profectas in unam flexionis speciem confluxisse, cum alterum genus vocabula per -*ī*, alterum per -*ĭa* exeuntia a principio comprehenderet[1], quaenam in lingua latina huius flectendi differentiae restent reliquiae, videamus.

Quoniam -*i̯a* literae terminantes in omnibus fere linguis indoeur. excepta graeca in -*ī* mutatae videntur esse[2], verba graeca in auxilium adhibita ad figuram originariam latinorum certius cognoscendam aliquantum afferent adiumenti. Ita lat. *calī-g-o* graeco κηλῑ́-ς comparato inter stirpes per *ī* exeuntes numerandum, lat. *genetrī-c-s* autem cum gr. *γενετερ-i̯α > γενέτειρα collatum stirpem *i̯a* literis aliquando terminatam habuisse apparebit.

Nec veri dissimile est etiam stirpium per *ū* desinentium duas classes fuisse, unam ad indoeur. *ū*, alteram ad indoeur. *u̯a* referendam. Hoc discrimen in lingua quidem vedica cerni posse negat Lanman[3] unum modo harum stirpium genus statuens; nuperrime autem J. Schmidt summa cum subtilitate atque ingenii acumine hanc rem tractans Lanmanum erravisse luculenter comprobat. Dum primae classis vocabula in hunc modum:

sing. nom. *tanū́-s*, acc. *tanúam* (*tanvàm*), instr. *tanúā* (*tanvā̀*) cet., alterius classis nomina ita declinata esse existimat:

sing. nom. *vadhū́-s*, acc. *vadhū́m*, instr. *vadhvā́* cet.

---

[1] Mahlow Die langen Vokale p. 145 sq. Whitney Ind. Gramm. §§ 355 sq. 362 sq. Lanman On nouninflexion p. 365 sq. Danielsson Grammatiska anmärkningar I, p. 2 sq. Johansson K. Zeitschr. XXX, 400 sq. J. Schmidt Die pluralbildungen der indogerm. neutra p. 54 sq.

[2] J. Schmidt l. l. p. 59.

[3] On nouninflexion p. 400 sq.

Atque antiquissimae flexionis reliquias proferens optimo iure contendit[1], cum stirpes per *eu̯* diphthongum desinentes analogiam harum stirpium sequerentur, ut scr. *íṣvāi* R V. VI, 75, 15. *íṣvās* R V. X, 18, 14. *Suvā́stvās* R V. VIII, 19, 37, inde satis apparere stirpes *ū* vocali terminatas a principio non ita paucas fuisse, ut quae talem perturbationem efficerent[2].

In graeca lingua idem discrimen facilius agnoscitur, quod voces primae classis *ū* vocali finiuntur, ut Ἐρινῦ-ς, scr. *Saraṇyū́-s*, πληθῦ́-ς cet.[3], altera vero *u̯a* terminationem indoeur. retinet, quamvis multifariam turbatam. Huius generis est πρέσβα < *πρεσβ-ϝα[4], cfr. masc. πρέσγυς[5].

Vix autem in lingua latina vestigia utriusque formationis inveniuntur: I. *socrus* < **socrū-s*, scr. *çvaçrū́-s*, vet. bulg. *svekry; domus* < **domū-s*, scr. *damū-nas* »zum hause gehörig»; II. *anguilla* < **anguil-u̯a*, gr. ἡ ἔγχελυς[6]; *lingua*, vet. bulg. *języ-kŭ*, preuss. *insuw-is*. Quae huc pertinent vocabula latina, ad I^am^ declinationem transgressa sunt.

De hac tota quaestione aliter existimat Brugmann[7], qui monosyllabas tantummodo stirpes *ū* vocali terminatas primigenias fuisse ratus dissyllabas ad earum flexionem se per analogiam applicasse contendit.

Quoniam igitur credibile est in lingua latina I) stirpes in *ū*, II) stirpes in *u̯a*, III) stirpes in *eu̯* (*fructus*) exeuntes dissimiliter aliquando esse declinatas, ad verba denominativa, quae

---

[1] Die pluralbildungen p. 57.

[2] Cfr. tamen Whitney Ind. Gramm. § 362, c. p. 127.

[3] G. Meyer Griech. Gramm.² p. 310. Brugmann Griech. Gramm.² p. 103.

[4] Bezzenberger Bezz. Beitr. VII, 73. Johansson K. Zeitschr. XXX, 403 sq.

[5] G. Meyer Griech. Gramm.² p. 130.

[6] Cfr. W. Meyer K. Zeitschr. XXVIII, 163.

[7] Grundriss II § 109, Anm. 2, p. 314: »Wir halten nemlich für sehr wahrscheinlich, dass bei allen solchen mehrsilbigen *-ī-* : *-ii̯*-Stämmen und *-ū-* : *-uu̯*-Stämmen nur ein Einlenken in die Declination der einsilbigen Stämme wie ai. *bhī-* gr. κῑ-, ai. *bhrū-* gr. ὀφρῡ- stattgefunden hatte, in denen *-ī-* und *-ū-* »wurzelhaft» (vergl. § 8 Anmerk. 1 und 2 s. 19 f.) waren».

sunt *acuo*, *arguo*, *batuo*, *delibuo*, *futuo*, *metuo*, *statuo*, *tribuo* (*gruo*), exquirenda transibo.

Praesens horum verborum tempus viri doctissimi prope omnes *i* litera suffixa formatum antiquitus esse credunt (vide infra), quorum alii *-uo* ex *-ŭ-i̯o*[1], alii ex *-ū-i̯o*[2] deducunt. Si autem respexerimus, quomodo in ceteris linguis indoeur. verba a nominibus huiusce generis derivata tempus praesens formaverint, utra *u* literae mensura his verbis tribuenda sit, facilius reperiemus. Linguam sanscritam ad hanc quaestionem solvendam nihil valere existimandum est comparantibus nobis *çátru-* »Feind»: *çatrū-yáti* »ist feindlich», *r̥jú-* »gerade»: *r̥jū-yáti* »ist gerade», *vásu-* »Gut»: *vasū-yáti* »verlangt Reichthum» cet., contra *gātú-* »Gang»: *gātu-yáti* »schafft Fortgang»[3]. In lingua graeca et -ῡω et -ῠω occurrere videmus, ut ἀχλῡ́-ω, δακρῡ́-ω: γηρῠ́-ω, ἰθῠ́-ω, μεθῠ́-ω cet.

Utra igitur (*-ŭ-i̯o* an *-ū-i̯o*) primaria sit formatio, lingua scr. non indicat; namque apud verba a stirpibus nominalibus *ū* vocali terminatis deducta *-ū-yáti* fuisse terminationem perspicuum est, sed quomodo *-ū-yáti* a stirpibus in *eu̯* diphthongum desinentibus possit derivari, obscurius est, nec fieri potest, quin cum THURNEYSENO existimem illam literae *ū* productionem secundariam esse, cum praesertim is textus vedorum, qui *padapāṭha* dicitur, saepissime *u* brevem exhibeat.

Qua vero de causa in lingua graeca discrimen illud ἀχλῡ́ω: μεθῠ́ω ortum sit, suspicari licet. A stirpibus nominalibus in *ū* exeuntibus -ῡω derivari necesse est, -ῠω a stirpibus *eu̯* diphthongo terminatis, cfr. ἀχλῡ́-ω: ἀχλῡ́-ς, πληθῡ́-ω: πληθῡ́-ς cet.[4], contra μεθῠ́ω: μέθυ, scr. *madhu-*, vet. germ. *metu*, γηρῠ́-ω: γῆρυ-ς cet. Cum autem figurae illae, quarum πληθῡ́-ς et γῆρῠ-ς sunt exempla, inter se confunderentur, maxime ut haec potiretur

---

[1] SCHLEICHER Compendium[4] p. 773. THURNEYSEN Herkunft u. Bildung d. lat. Verba auf *io* p. 62 sq.

[2] STOLZ Lat. Gramm.[2] p. 367. Cfr. MAHLOW Die langen Vokale p. 12.

[3] DELBRÜCK Altind. Verbum pp. 202, 205 sq. THURNEYSEN l. l. WHITNEY Ind. Gramm. § 1061, p. 368.

[4] Cfr. G. MEYER Griech. Gramm,[2] p. 310.

principatu, inde fiebat, ut multa verba vacillantem formam acciperent, ut ἐρητῦ́ω cet.

Iam si ad res latinas animum advertimus, priusquam longius progrediamur, singula verba inspicienda sunt. Ad nomina IV^ae lat. declinationis referri possunt:

acuo: acus, zend. *aku* m. »Spitze».

metuo: metus [gr. ἀτύ-ζ-ω »in Schrecken, Staunen setzen», ἀτέϝ-ων »betört», cfr. vet. bulg. *mętežĭ* »turbatio, confusio»[1]].

statuo; status, lat. *statu-a*, scr. inf. *sthā́tu-m, sthitu-m.*

tribuo: tribus, umbr. acc. *trifu, trifo*, gen. *trifor*, dat. *trifo, trefiper* »pro tribu»[2].

Ad graecam stirpem *eu̯* diphthongo terminatam referri fortasse potest:

futuo: φῖτυ-ς, unde φῑτύ-ω[3], scr. *bhūtv-á*, sup. lit. *bú-tū*, vet. bulg. *bytŭ.*

Ab obsoletis stirpibus nominalibus repetuntur:

*arguo: *argu-*, scr. *árju-na* »licht, hell», gr. ἄργυ-φος »licht, weiss»[4].

bātuo vel *battuo: *bā-tu-?*[5]

delibuo cum *de* praepositione compositum et ab adiectivo **lĭb-u-* »feucht» fere significante[6] derivandum videtur. Illud **lib-u-s:* gr. λίβ-ος »Tropfen» (valet etiam idem quod λίβ-ον, *libum* »eine Kuchenart») = εὐρ-ύ-ς: εὖρ-ος cet. (vide supra p. 44) et **libus: libuo* = ἰθύς: ἰθύω = **argus: arguo* cet.

His ex verbis nonnulla ad nomina in *-tu* exeuntia[7] referuntur: *me-tu-o, sta-tu-o, fu-tu-o, bā-tu-o*, duo ab adiec-

---

[1] Fick Bezz. Beitr. VII, 95. Cfr. Bugge Bezz. Beitr. XIV, 69.

[2] Bücheler Umbrica p. 190.

[3] Osthoff Morph. Unters. IV, 110. Curtius Griech. Etym.[5] 717 sq. Cfr. Brugmann Grundriss I, p. 47. II. p. 305 sq. Aliter G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 107.

[4] Curtius Griech. Etym.[5] p. 172. Schweizer-Sidler K. Zeitschr. XVI, 137. Wilbrandt ib. 240. XVIII, 25, 288. Vaniček Et. Wörterb. d. lat. Spr.[2] p. 26.

[5] Cfr. Loewe Glossae nom. p. 22: *batuator:* cibator, farinae et simile collector. W. Meyer K. Zeitschr. XXVIII, 167.

[6] *delībūtus* ap. Prud. Psych. 312.

[7] De his nominibus cfr. Brugmann Grundriss II, p. 304 sq.

tivis[1] derivantur: *arg-u-o*, *(de)lib-u-o*, quae omnia nomina *eu̯* diphthongum habuisse terminationem constat.

In ceteris *acuo*, *tribuo* exquirendis alia nobis hic proferenda opinio est. Iam dixi in lingua latina nomina per *ū* vocalem desinentia ad IV^am^ decl. latinam saepe transiisse, ut *socrus* < **socrūs*, *domus* < **domūs*, et si voces ad hanc declinationem pertinentes recensuerimus, alias quoque per analogiam huc translatas esse facile suspicabimur. Si quae vero stirpem *ū* vocali finitam habuerint, eodem quo in lingua sanscrita munere functas eas esse credibile videtur[2], ut genus nominum feminium sustinerent. Sicut scr. masc. *caraṇyú* »beweglich»: fem. *caraṇyū́*, *madhú* »süss»: *madhū́*, *ágru* »unverheiratet», *agrū́*, *pŕ̥dāku* »Schlange»: *pr̥dākū́* cet., item lat. masc. **acu-s* adi. »scharf», cfr. *acu-pedius:* fem. **acū*, cfr. *acūleus*[3], se habere potest. Licet igitur cogitare lat. *acus* »Nadel» stirpem aliquando *ū* vocali terminatam habuisse et per analogiam in IV^am^ declinationem esse transductum, sive hanc stirpem **acū-* per masculinam quandam **acu-* prodiisse, sive nulla stirpe masculini generis adiuvante a radice *ak* confestim derivatam arbitramur.

Similiter *tribus*, quod sine dubio cum radice *bheu̯* cohaeret, intellegendum videtur, cfr. umbr. *tri-fu-*, *tre-fu-* a principio »Dreiwesen», i. e. »Ding, das aus drei Wesen besteht»[4], gr. Τρί-φυ-λος, Τρι-φύ-λη, Τρι-φυ-λία. Et si comparaverimus scr. *bhū́-s* f. »Weltraum», masc. *vibhú* et *vibhū́:* fem. *vibhū́* et *vibhvī́* »ausgebreitet, gewaltig», masc. *prabhú* et *prabhū́* »hervorragend, mächtig», *subhū́* »gut geartet, kräftig», facere non possumus, quin existimemus *tribus* ex **tri-bhū-* ortum esse, sive substantivum »Dreiwesen» cum Corssenio, sive adiectivum

[1] Cfr. Brugmann l. l. p. 293 sq.

[2] Cfr. Whitney Ind. Gramm. § 355 c p. 123: »sie sind nahezu alle Feminina und alle auf der Endsilbe accentuirt. Die Mehrzahl derselben bilden feminine Adjective auf *ū́* zu masculinen auf *ú* und *u*».

[3] Vaniček Etym. Wörterb. d. lat. Spr.[2] p. 5. Scribit autem Georges Handwörterbuch *acŭleus*.

[4] Corssen Aussprache I[2], 163. Pauli Verba auf *uo* p. 25.

»tripertitus» fere significans fuisse credimus[1]. — Longae *ū* vocalis etiam *tribū-lis* (cfr. *arcŭ-lus*, *manŭ-leus*), *tribū-nus* sunt indicio.

Quod si recte disputavi *acus*, *tribus* vocabulorum stirpes per *ū* vocalem desiisse et fortasse unum vel alterum praeter ea (*socrus*, *domus*), quae J. Schmidt ita intellegenda existimat, verba *acuo*, *tribuo* ab **acū-*, **tribū-* videntur derivanda, quam ob rem duas oportet verborum denominativorum classes statuamus, quarum una ad stirpes *eu̯* diphthongo terminatas refertur: *arguo*, *batuo*, *futuo*, *metuo*, *statuo*, *delibuo*, altera ad stirpes in *ū* vocalem exeuntes: *acuo*, *tribuo*. Accedit *gruo* »Naturlaut der Kraniche», quod onomatopoeticum, quod vocatur, putandum[2], cum gr. γρύ-ζ-ω cohaeret, quamquam γρύζειν dicuntur sues, *gruere* grues. Invenitur etiam gr. γρῦ »der Grunzlaut der Schweine», a quo *gruo* sine dubio originem ducit.

Ergo in lingua latina eadem esse horum verborum ratio videtur atque in graeca, ut *tribuo*: *statuo* = πληθύω: μεθύ́ω. Denique si quaeritur, utrum verba illa derivata in lingua latina *i* litera suffixa formata sint necne, respondendum videtur causam non esse, cur ea aliter atque in ceteris linguis indoeur. figurata existimemus. Cum autem ex scr. *asūyáti* »ist zufrieden», vet. bulg. *kraljują* »bin König» cet. satis appareat, quam formandi viam haec verba sint persecuta, latina quoque verba per *i* literam additam a principio ficta esse arbitrandum[3]. Ita *statuo*, *arguo* ad **statŭ-i̯o*, **argŭ-i̯o*, *acuo*, *tribuo* ad **acū-i̯o*, **tribū-i̯o* videntur referenda. Quoniam autem utraque figura in unam coalescere debebat, quod **acū-i̯o*, **tribū-i̯o* flexionem ceteris similem paulatim assumpsisse necesse est[4], nulla nobis illarum **acū-i̯o*, **tribū-i̯o* formarum certa restant vestigia.

---

[1] Ex iis, quae iam dicta sunt, credi potest *delibuo* ad nomen **lĭ-bhū-* esse referendum et **lĭ-bhū-*: *li-no* = *mor-bu-s*: *mor-ior*. Corssen l. l. Aliter Brugmann Grundriss II, p. 204.

[2] Loewe Glossae nom. p. 248 sq. Cfr. Clemm Curt. Stud. III, 293 sq.

[3] Cfr. Schleicher Compendium[4] p. 773. L. Meyer Vgl. Gramm. II, 41 sq. Stolz Lat. Gramm.[2] pp. 260, 367.

[4] Vide quod scripsi p. 42 de verbo *suo* flectendo.

In hac mea disputatione verba derivata in *-uo* exeuntia ad *ŭ-i̯o* referre studui. Neque tamen nego aliqua fortasse huc pertinentia in usum venisse post id tempus, quo *i̯* inter vocales exstirparetur. Quae verba tam sero exorta sine *i̯* literae ope formata esse cogitandum terminationibus personarum confestim ad nominalem stirpem adiectis. Si *metuo* verbum id genus est, ad stirpem nominalem *metu-* referendum nullam **metŭ-i̯o* formam habuit originariam. Quod autem haud facile dictu est, quae verba priora sint, quae posteriora, omnia sine exceptione ad *-i̯o* recedere passus sum, cum pro certo habeam hunc formandi modum aetate antiquissima esse adhibitum[1].

A nominibus ad IV^am^ lat. declinationem pertinentibus verba quoque in *-uo -uāre* exeuntia derivantur. Vix credo haec verba iis nominibus, quae ut *lingua*, *anguilla* formata sunt (vide supra), originem debere. Potius fortasse credendum, cum multae stirpes *eu̯* diphthongo terminatae ad II^dam^ declinationem transiissent[2], vacillationem quandam inter stirpes in *eu̯* et stirpes in *o* desinentes ortam esse. Et cum ficta essent *aequāre* ad *aequus*, *vacuāre* ad *vacuus* cet., haud alienum erat *arcuāre* ad *arcus*, *aestuāre* ad *aestus*, *fluctuāre* ad *fluctus* figurare, praesertim cum verba a nominibus in *-ua* desinentibus derivata iam invenirentur, ut *statuāre: statua*, *viduāre: vidua*, sim. Neque haec verba per *i̯* literam flectuntur, quippe quae multo posterius nata sint[3].

II. De perfecti temporis formatione.

In perfecto tempore formando inter primaria et secundaria verba non eadem est differentia, quam in praesenti tem-

---

[1] Aliter Corssen Ital. Sprachk. p. 489 sq. in his verbis *i̯* umquam stirpis fuisse augmentum negans.

[2] Danielsson Grammatiska anmärkningar I, p. 27. Stolz Lat. Gramm.² p. 329. J. Schmidt Die pluralbildungen p. 78 sq.

[3] Pauli Verba auf uo p. 31.

pore iam vidimus. Namque *acui*, *metui* eandem figuram prae se ferunt atque *plui*, *sui*, dum *fluxi*, *struxi* aliam speciem induunt. Nihil nobis igitur causae est illius partitionis retinendae, cum hic duae classes discernendae sint, quarum una verba perfectum in *-ui*, altera in *-si* formantia continet. Illo modo maxima pars primariorum et omnia secundaria finguntur, hoc autem *fluo*, *struo* i. e. ea tantum verba, quorum stirpes in tempore praesenti consonante terminantur. Qua de causa in proxima dissertatione primum de perfectis in *-ui*, tum de perfectis in *-si* formatis disputabo.

A) Perfecta in *ui* exeuntia.

Ad rem nostram aptum videtur primum inquirere, quam perfecti formationem verba primaria exhibeant. Cum autem vix dubium esse possit, quin haec formatio indoeuropaea sit, necessarium est a temporibus quam remotissimis pristinum rerum statum repetere.

Quod meum autem non est singularum personarum terminationes quomodo natae sint exponere, potius stirpis syllaba unde formam solitam nacta sit, perscrutari et eam, quae inter stirpem praesentis et stirpem perfecti ratio intercedit, diligentius eruere, non de tota perfecti formatione disseram, id modo agam, ut quam stirpis formam perfecta in *ui* exeuntia habeant, infra constituere coner. Et terminationes illas *-isti*, *-it*, *-imus* cet. ita antiquas esse credo, ut ad stirpem perfecti hereditate traditam paene confestim adfigerentur[1]. Ut exemplo utar, in vocabulo *luisti* explicando ius mihi esse credo putandi terminatione *-isti* sublata *lu-* antiquam esse perfecti stirpem secundum leges linguae immutatam.

Quod iam inspiciendum nobis est, quae perfecta huc pertinentia in aliis linguis reperiantur, primum ad linguam scr. animum advertamus. Rad. *kleu̯*, praes. **kleu̯-o* = lat. *cluo:* perf. act. 1 sing. **ke-klŏ̄u̯-a* = scr. *çu-çrắv-a*, 1 pl. **ke-klu(u̯-i)-má*

[1] Cfr. Ernault Du parfait pp. 127, 138 sq.

= scr. *çu-çruv-i-má*, med. 1 sing. **ke-kluu̯-ai̯* = scr. *çu-çruv-é*. Ex rad. *seu̯*, praes. **suu̯-ó* = scr. *suvámi*, perf. act. 1 sing. **se-sŏu̯-a* = scr. *su-sáv-a*, 1 pl. **se-su(u̯-i)-má* = scr. *su-suv-i-má*, med. 1 sing. **se-suu̯-ai̯* = scr. *su-suv-é*.

In graeca lingua unum exemplum idque incertum exstat: rad. *ki̯eu̯*, praes. σεύω, scr. *cyávate:* perf. 3 sing. **ke-ki̯ŏu̯-a*, gr. ἀπέσσουε in inscriptione laconica[1], med. 1 sing. **ke-ki̯uu̯-ai̯*, scr. *cu-cyuv-é*, gr. ἔσσυμαι. Cfr. *kleu̯:* praes. **kleu̯-o*, gr. κλέϝ-ομαι, perf. act. sing. deest, pl. imperat. κέκλυτε cet.

Si haec formatio ad perfectum latinorum verborum pertinet, in act. 3 sing. **ne-nov-it* exspectamus, quae quidem forma in *nuit* latere potest. Sed et alia res reputanda est. Ut iam multi viderunt, 1ma pers. sing. perf. medii pro eadem persona perf. activi in lingua latina usurpatur[2], cfr. lat. *tutudi* = scr. *tutudé*, lat. *scicidi* = scr. *cichidé*, lat. *dedi* = scr. *dadé*, lat. *steti* = scr. *tasthé* cet. Eandem similitudinem postulantes lat. **pupluvi* = scr. *pupluvé*, lat. **cucluvi* = scr. *çuçruvé* exspectamus. Solitis autem formis *plui*, *lui*, *rui* comparatis offendit, quod reduplicatio in his verbis abiecta est. Quod plerique tum accidisse credunt, cum accentus terminationem feriret, i. e. in singulari numero, unde impulsa reduplicatio in plurali quoque abiecta esset[3].

Et ut novam de reduplicatione omissa coniecturam proferam, quoniam offendunt perfecta *plui*, *lui*, *rui: tetigi*, *pepuli*, *cecidi* cet., cogitari potest, cum verba in *-uo* exeuntia composita fere usitatiora essent quam simplicia, formam compositorum

---

[1] AHRENS II, 483. Cfr. G. MEYER Griech. Gramm.[2] § 552, Anm. 7, p. 484: »Überliefert ist ἀπεσσουα, die Verbesserung und wahrscheinlich richtige Erklärung ist von MAHLOW K. Z. 24, 295, während FICK G. G. A. 1881 S. 1430 die Überlieferung zu retten sucht.»

[2] FICK G. G. A. 9 Mai 1883, p. 583 sq. OSTHOFF Perfectum p. 191 sq. SPEIJER Mém. de la Soc. de lingu. V, 185 sq. STOLZ Lat. Gramm.[2] p. 368.

[3] WESTPHAL Verbalflexion p. 228 sq. CORSSEN Aussprache I[2], 560 sq. II[2], 578 sq. J. SCHMIDT K. Zeitschr. XXV, 31. DE SAUSSURE Mémoire p. 71 sq. OSTHOFF Morph. Unters. IV, VIII sq. praef. Perfectum p. 43 sq. 55, 72 sq. 120, 174. Paul-Braune Beitr. VIII, 306 sq. ERNAULT Du parfait p. 43. WINDISCH K. Zeitschr. XXIII, 21. STOLZ Lat. Gramm.[2] p. 368 sq.

in hoc quoque tempore valuisse. Namque reduplicationem in compositis fuisse abiciendam ostendunt *attigi*, *compuli*, *incidi* sim. Ac quorum verborum simplicia obsoleta erant (vide supra p. 32), ea quoque huic rei admodum favere potuerunt.

Utcunque est, sive causa reduplicationis abiciendae haec est, sive alia, certe perf. lat. 1^{am} sing. act. a perf. medii translatam esse pro comperto habemus. Atque ut ad ceteras personas perf. sing. transeamus, si antiquissima harum personarum formatio servata est, paradigma in singulari hoc fuisse videtur: 1. **pe-pluv-í*, 2. **pe-plóv-(isti)*, 3. **pe-plóv-(it)*. Quod vero accentus iam tempore prolatino ad syllabam reduplicationis transpositus est, cfr. *caedo*, *cécīdi* = *óccīdo*, *cano*, *cécĭni*: *óccĭno* cet.[1], paradigma ita mutandum erat: 1. **pépluvi*, 2. **péplovisti*, 3. **péplovit*, unde reduplicatione sublata et solita scriptura adhibita notae formae prodierunt: 1. *plui*, 2. *pluisti*, 3. *pluit*. Namque *ov* diphthongum, cum eundem, quem in formis praesentis *pérplovis*, *pérplovit*, ubi accentus antecedebat, locum teneret, in *u* attenuandam esse iam vidimus (supra p. 32).

Numerus autem pluralis, ubi leviori stirpis formae certa erat sedes, cfr. scr. *bubódha: bubudhimá*, *cakā́ra: cakṛmá*, gr. γέγονα: γέγαμεν, πέποιθα: ἐπέπιθμεν, got. *báit: bitum*, lat.? *tutūdi*[2]*: tutŭdimus* cet., hanc in lingua latina antiquissimam habuisse flexionem videtur: 1. **pe-pluv-(imus)*, 2. **pe-pluv-(istis)*, 3. **pe-pluv-(erunt)*, unde facillime *pluimus*, *pluistis*, *pluerunt* edita sunt.

Paradigmate latino ita constituto inspiciendum est, num omnia verba huc pertinentia illam seriem formarum percurrerint. Id equidem nego. Pauca enim verba, quae quidem antiquissima sunt, hos mutationis gradus habuerunt, alia eaque recentiora formas illorum similes extemplo induebant; namque ut verba aliquot denominativa, quae posterius nata sunt, in tempore praesenti analogiam ceterorum sequebantur, ita in

---

[1] Cfr. Westphal Verbalflexion p. 195 sq.
[2] Keil Gramm. lat. II, 518, 21. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 369.

perfecto figurando multum valuit similitudo. Cum iam paradigma illud *pluo: plui*, *luo: lui* absolutum esset, credibile videtur rationem *acuo: acui*, *tribuo: tribui* cet. inde creatam esse, neque aliter *minui*, *sternui* explicanda, quippe quae *nu* literas, praesentis illud additamentum, in perfectum et supinum inculcatas exhibeant[1].

Cum autem verba denominativa nullam aliam perfecti formam nisi in *-ui* desinentem ostendant, id quidem indicare videtur verba primaria hanc terminationem accepisse, priusquam illa perfectum formarent.

Atque linguae latinae vel ipsi italicae haec formatio tribuenda est, quod in lingua indoeur. verbis denominativis perfectum deerat; certe in lingua sanscrita huius generis verbis praesens unum tempus fuisse[2], cum cetera tempora circuitione usi fingerent, et in lingua graeca novam formationem ϰ literae ope inventam esse reperimus[3]. Quare satis monstratum puto latina verba denominativa in perfecto formando nihil novi praebentia ad flexionem primariorum se applicavisse[4].

Supra ostendimus flexionem *plui*, *pluisti*, *pluit*, *pluimus*, *pluistis*, *pluerunt* iustam esse et legibus linguae plane convenientem. At formae tamen inveniuntur, quae huic exemplo non consentiunt: *foverint* (Macrob.)[5], [*fūerim* Naev. com. 88 (Ribb.), qui locus non certus mihi videtur], *fūimus* Enn. ann. 440 (Vahl.)[6], Plaut. Capt. 259. (Br.), *fūerim* Mil. 1364. (Br.), *fūerint* Paen. prol. 110, *fūerit* Asin. IV, 1, 37, *fūit* Capt. 552 (Br.)[7],

[1] Cfr. Osthoff Perfectum p. 253 sq. Pauli Verba auf uo p. 39 sq.

[2] Whitney Ind. Gramm. § 1068 p. 370: »In R. V. findet sich keine Form, die nicht dem Praesenssysteme angehöre«.

[3] G. Meyer Griech. Gramm.[2] p. 489 sq.

[4] Stolz Lat. Gramm.[2] p. 371.

[5] De hac forma cfr. Brugmann Morph. Unters. III, 52.

[6] Cfr. Cic. de orat. III, 42, 168 Piderit[5].

[7] Cfr. Brix ad Plaut. capt. 259: »In *fuimus* ist die Länge der ersten Silbe ursprünglich .... als Versschluss ...., während die Länge in der Mitte wie *fūit* Capt. 552. Mil. 754. Cas. V, 2, 32. Rud. I, 3, 36. IV, 4, 61 und im Anfang des Verses wie Capt. 629. Mil. 776 wenig glaublich erscheint«. Cfr. Ritschl prol. Trin. p. 171. Ed. Becker in Studemund Stud. I, 1, p. 147. Müller Nachtr. p. 84.

[*fueit* C. I. L. I, 32, 1051] — *plūit* Varro l. l. 9, 60, 104, *lūit* ibid., *plūerat* Men. prol. 63, *adnūit* Enn. ap. Prisc.[1], *depūvit* Paul. Diac. p. 70, 3[2].

Quarum formarum *ū* longam exhibentium cum maxima pars ad perfectum verbi *esse* pertineat, a re proposita alienum non est antiquissimam huius perfecti flexionem in memoriam revocare. Ut notissimum est, scr. *babhū́va*, quod ad stirpis vocalem attinet, a ceteris perfectis differt. Cum cetera faciunt *lulā́va*, *susrā́va*, *dudhā́va* cet., solitarium est *babhū́va*, nec dubium videtur, quin haec differentia ad tempus indoeur. regrediatur. Veterrimum huius perfecti paradigma restituens Osthoff[3] scr. *babhū́va: babhūvimá* novata existimat, ita ut, cum principales formae scr. **ba-bhā́v-a: *ba-bhŭ(v-i)-má* propter vim formarum, quae essent opt. perf. ved. *babhūyās*, *babhūyāt*, part. masc. *babhūvā́n*, ubi *ū* vocalis iusta esset, ad formas **babhā́va: babhūvimá* transiissent, *ū* longa in singularem quoque numerum induceretur, unde *ba-bhū́va: babhūvimá*. Atque mutationem pluralis antiquissimi **be-bhŭ-mém* ad **be-bhū-mém* iam indoeuropaeam esse Osthoff videtur credere. At licet iam tempore indoeur. facta sit, tamen scr. *babhū́va*, lat. *fūvi* non possunt formae primigeniae putari, quod zend. *bavāva*, vet. hibern. *bói* aliam speciem prae se ferunt, certe vet. hibern. *bói* a iusta forma indoeur. *(*be-*)*bhŏ̄v-e* repetitur[4]. Mutationem autem illam pluralis *ŭ* in *ū*, ut propter formas optativi effectam, non bene defendi posse credo, quod nihil simile in lingua sanscrita usquam reperitur.

Qua re permotus Thurneysen[5] aliam rei interpretandae circumspexit rationem. Aricum perf. **babhuāu̯a* statuens, unde

---

[1] Keil Gramm. lat. II, 504, 27.

[2] Neue Formenl. II[2], 596 sq. Westphal Verbalflexion 209 sq. Schleicher Compendium[4] p. 727 sq. Corssen Aussprache II[2], 681. Stolz Lat. Gramm.[2] p. 369. Kühner Ausführliche Gramm. I[2] p. 519.

[3] Morph. Unters. IV, 388 sq. Cfr. Brugmann ib. III, 51 sq.

[4] Windisch K. Zeitschr. XXIII, 242. Curtius Griech. Etym.[5] p. 305. Ernault Du parfait p. 137 not. 1.

[5] Bezz. Beitr. VIII, 284 sq.

zend. *bavāva* (*v* < *bu̯*) et scr. **babhvāva* deducuntur, scr. **babhvāva*, fortasse quod difficile esset pronuntiatu, vocali pluralis numeri *ū* in singularem illata in *babhūva* mutatum esse credit.

Quocumque modo haec res se habet, certe in plurali iam tempore indoeur. *ū* vocalis iustam tenuisse sedem videtur, unde in singularem translata est. Qua de causa lat. *fūvimus* quod potest originarium existimari, affectata similitudine in lingua latina vel proitalica ad *ū* vocalem in numerum sing. inferendam dedisse ansam probabile est.

Cetera autem perfecta *ū* longam vocalem exhibentia *ŭ* brevem a principio habuisse credendum est, ut iam ante mihi videor demonstrasse. Quomodo autem *adnūit*, *plūit* cet. sunt intellegenda? De horum perfectorum usu ita scribit Varro[3]: »Quidam reprehendunt, quod *Pluit* et *Luit* dicamus in praeterito et praesenti tempore, cum analogiae sui cuiusque temporis verba debeant discriminare. falluntur; nam est ac putant aliter, quod in praeteritis *U* dicimus longum *Pluit* [*Luit*], in praesenti breve *Pluit*, *Luit*». Et Priscianus[4] haec: »Illud quoque sciendum, quod in *ui* divisas terminantia praeteritum perfectum cum soleant corripere paenultimam, tamen vetustissimi inveniuntur etiam produxisse eandem paenultimam, in his maxime, quae a praesenti in *uo* desinente divisas proficiscuntur, ut *eruo erui*, *arguo argui*, *annuo annui*. Ennius in II

Adnuit sese mecum decernere ferro».

Facere equidem non possum, quin existimem haec perfecta ad analogiam verbi *fūvi* ficta esse, neque hanc meam sententiam testimonium Varronis infirmat, namque e verbis eius apparet, cum quidam postularent, ut inter praesens *pluit* et perfectum *pluit* discrimen statueretur, hos homines *u* vocalem perfecti velut *u* praesentis corripuisse, Varronem vero aliosque, qui exemplum Ennii sequerentur, novam formam *plūit* iam recepisse iustamque habuisse.

---

[3] L. l. IX, 60, 104.

[4] Keil Gramm. lat. II, 504, 22 sq.

Nec melioribus argumentis nititur Priscianus, qui formam modo Ennii supra allatam in animo videtur habuisse, cum vetustissimos paenultimam producentes inveniri contenderet.

Ad extremum autem omittendum non est nonnullos de perfecti horum verborum formatione longe aliam sententiam protulisse[1], qui *lūvi, plūvi* cet. primarias esse formas, *lui, plui* cet. ex iis correptas opinantur. Contra eos id tamen obiciendum est, cum alia verba, quae in perfecto vocalem *ū* longam exhibent, eam corripi non patiantur, ut *iūvi, depūvi* cet., nihil causae esse, cur *plŭi* ex *plūvi* oriundum faciamus. Quod si *fŭi* ex *fūvi* non correptum est, quomodo tandem expediendum? Ad formas *fŭi, fŭimus* interpretandas nulla earum viarum, quas Osthoff ei rei patere opinatur, ingredienda nobis est. Neque enim credere possum in lingua latina duas fuisse singularis numeri formas, quarum una (*fŭit*) ad vocem indoeur. **be-bhŏv-e* regrederetur, altera (*fūvit*) ad pluralis formas *fūvimus* cet. esset accommodata. Potius veri mihi simile videtur, cum ratio **fŭo: fūvi* solitaria esset, perfectum *fŭi* novatum esse, ut *fŭo: fŭi* se eodem modo haberent ac *plŭo: plŭi.*

Perfectum *iūvi* autem se analogiae ceterorum subtraxit, quod *u* primaria est in praes. *iuvo* < **iuv-ó*, rad. *i̯eu̯*, cfr. scr. *yuyóti* »hält fern, wehrt ab«, zend. *yaona* »abwehrend«[2], et *iŭvo: iūvi = lăvo: lāvi = -pŭvo: -pūvi = lĕgo: lēgi* cet. Neque hanc analogiam ad formam *fūvi* ab interitu vindicandam satis valuisse in eo positum est, quod perfecta illa *iūvi, lāvi* cet. iuniora sunt vetustioribus obliteratis creata.

Atque ea perfecta, quae ad *ū* vocalem fulciendam afferri solent: *istituui* C. I. L. VIII, 9975, *istituuerunt* ib. 9984, quis est, qui pro certo confirmet ea *ū* longam habuisse? Possunt enim eandem scripturam prae se ferre, quam *suvo, mortuva*

[1] Corssen Aussprache II[2], 681. Westphal Verbalflexion p. 274. Schleicher Compendium[4] pp. 727, 730 sq. Cfr. Schweizer-Sidler K. Zeitschr. XVIII, 310.

[2] Brugmann Morph. Unters. II, 191. Fick Vergl. Wörterb. I[3], 184, 403. Aliter Froehde Bezz. Beitr. VI, 189.

cet.[1] (cfr. supra p. 38 sq.), et sonum illum incertiorem, qui post *u* ante vocalem necessario exoritur, exscriptum ostendere, quamvis exiguo labrorum motu pronuntiatus sit. At enim reperiuntur etiam *institūi*, *constitūeram*, *constitūit* (Plaut. Epid. III, 2, 27, Most. I, 2, 2, Pseud. I, 5, 136, Titin. ap. Non. p. 406)[2]. Si hae formae recte traditae sunt, mediam viam tenere putandae sunt inter iustam formam *institŭi* et **institūvi* ad similitudinem *audīvi: audio*, *delēvi: deleo* cet. fictam. Eadem ratio perfecti *fūi: fūimus* est, quod a formis *fūvi: fūvimus* et *fŭi: fŭimus* commixtum saepius usurpatum fuisse iam vidimus.

B) Perfecta in *si* exeuntia.

Non potest dubitari, quin perfecta in *si* exeuntia a principio fuerint aoristi, qui terminationes perfectorum veterum acceperint[3]. Cum autem haec formatio non pertineat ad alia verba quam ea, quae in consonantem (*suxi*, *dixi*, *cessi*, *ussi*, *mansi*) exeunt, sequitur, ut inter verba per *uo* exeuntia ea modo, quae sunt *fluo*, *struo* (*fruor*), ita possint figurari. Non credo equidem *fluxi*, *struxi* a formis indoeur. repetenda esse, quoniam consuetudo illa perfectum ex aoristo transformandi a paucis modo verbis profecta se paulatim dilatavit, quod novandi studium iam oculis nostris se ostendit; habemus enim novum perf. *lexi* iuxta antiquius *lēgi*, item *panxi: pepigi*, *punxi: pupugi*[4], nec stirps perfecti his formis subest, sed praesentis (*panxi: pango*, *punxi: pungo* etc.)[5].

Quae cum ita sint, verborum *fluo*, *struo* perfecta vetustiora evanuisse, cum novae formae ea suppressissent, facile

---

[1] Schuchardt Vokalismus II, 520 sq. Seelmann Aussprache p. 53. Brugmann Grundriss I, p. 151. W. Meyer Grundr. d. rom. philol. IX, 261.

[2] Neue Formenlehre II [2], 498.

[3] Thurneysen Herkunft u. Bildung der lat. Verba auf *io* p. 58 sq. Brugmann Morph. Unters. III, 36 sq. Stolz Lat. Verbalflexion I, pp. 5, 11 sq. Osthoff Perfectum 214 sq., 416.

[4] Ernault Du parfait pp. 40, 89 sq.

[5] Schleicher Compendium [4] p. 813 sq. Pauli Verba auf uo p. 42.

ad credendum est. Atque perfecta *fluxi*, *struxi*, cum ad stirpem praesentis *si* terminatio adderetur, documento sunt stirpes praesentis a principio *flug*, *strug* fuisse. Neque enim facile cogitari potest, cum solita essent *plui: pluo*, *rui: ruo*, *lui: luo* cet., cur formarentur *fluxi* ad *flu-o*, *struxi* ad *stru-o*. Sed cum usitata essent *finxi: fingo*, *fixi: figo*, *flixi: fligo*, *iunxi: iungo*, *luxi: lugeo*, *rexi: rego* cet., admodum credibile est hanc perfecti terminationem *-si* ad stirpes praesentis *flug*, *strug* esse additam.

III. De supini et participii perfecti formatione.

Supinum et participium, quae antiquitus erant discreta, ut aliquot linguarum testimoniis comprobatur, cfr. scr. *çrótum: çrutás*, *stótum: stutás* cet., iam remotissimis latinae linguae temporibus eandem stirpis speciem induisse videntur. Quae per *-tu* et *-to*, *-tā* terminationes formata[1], si omnia percensuerimus, pleraque uno (*rŭtum*) excepto *ū* vocalem continere apparebit.

Notissimum est vocalem stirpis in supino i. e. infinitivo indoeur. normalem statum (*e̯u*) habuisse, in participio leviorem (*ū*) vel levissimum (*ŭ*).

Quod vero in lingua latina supinum vocalem participii suscepit[2], satis est formationem participii in memoriam revocasse. Celandum autem non est aliquot supina antiquam vocalem servare potuisse, cum in verbis primariis sup. **nū-tu-m*, *ex-ū-tu-m* cet. a **nev-tu-* **nov-tu-*, **ex-ev-tu-* **ex-ov-tu-* repetere liceat (cfr. *nūmen:* νεῦμα). In plerisque tamen verbis supinum vocalem participii sumpsisse apparet, cfr. *dătum* = *dătus*, gr. δοτός, scr. *-dita:* inf. scr. *dắtum*, *morsum* = *morsus*,

---

[1] Brugmann Grundriss II, pp. 308 sq., 216 sq.

[2] Brugmann l. l. II, p. 305.

lātum = *lātus*, *vulsum* = *vulsus*, *strātum* = *strātus*, *ĭtum*, *ad-ĭtus*, scr. *étum*, lit. *eĩtŭ*, vet. bulg. *itŭ* = part. *ĭtus* cet.

Plurima quidem huius rei possunt exempla enumerari; sed quod usitatissima est, non opus plura est referre. E contrario ut participium a supino formam mutuaretur, haud scio, an interdum acciderit, ut *repertus* pro **repr̥tó-*, — *versus* iuxta *vorsus*. — *nōtus* iuxta *co-gnĭtus* < **-gnă-tus* cet. Plerumque sumi solet vocalem participii ad similitudinem ceterarum verbi formarum mutatam esse, sed vereor equidem, ne supina et nomina literis *-tu* formata ad participiorum formam immutandam haud minimum contulerint. Ita cum haberent subst. *versus*, sup. *versum:* part. *vorsus*, accidere facile potuit, ut partim supinum participii formam impelleret > *versus*, partim formam supini participium > *vorsum*, subst. *vorsus*, gen. *-ūs*. Item a principio sup. *stātum*, subst. *stātus:* part. *prae-stitus*, tum propter supini analogiam *prae-stātus*.

Similiter potest cogitari in verbis per *u* exeuntibus, cum supinum *eu̯*, participum *ŭ* haberet, illud superius discessisse. Quod autem in lingua latina *eu̯* in *ū* abiit, cum clausa, quae dicitur, esset syllaba, exspectandum est, si supinum victoriam reportaverit, *ū* in participio inveniri. Et re vera (exceptis *rŭtus*, (*in*)-*clŭtus*) se res ita habet.

Credi igitur potest part. **nūtus*, eandem stirpis formam repraesentare, quam sup. *nūtum* < **neu̯-tu-*, subst. *nū-tu-s*, gr. νεῦ-μα, sup. **plūtum* eandem, quam scr. **plótum*, dum part. **plŭtus* = scr. *plŭtás* obsoletum est percrebrescenti supini formae succumbens.

Cui explicationi impedimento est, quod aliquot verborum participia iam in lingua indoeur. longam *ū* praebent, aliquot in aliis linguis aliam vocalem ostendunt, cfr. indoeur. **si̯ūtó-*, scr. *syūtás*, gr. νεο-κάττῡτος »neuversohlt», lat. *sūtus*, lit. *siútas*, vet. bulg. *šitŭ;* — indoeur. **klū-tó-*, zend. *srūta-*, vet. germ. *hlūt:* indoeur. **klŭ-tó-*, scr. *çrutás*, gr. κλυτός, lat. *in-clutus*, vet. hibern. *cloth*. Et in nonnullis, de quibus hic agitur, verbis ambiguitas quaedam valet: scr. *plŭtás*, gr. πλυτός, vet. hibern. *luath*

»schnell»; contra βου-λῡ-τό- »Zeit des Ochsenausspannens», vet. sept. *lū-dr* »zerstossen, zerschmettert, betäubt, erschöpft» cet.

Cum igitur aliquot participia *ū*, aliquot *ŭ* vocalem hereditariam haberent, fieri facile potuit, ut *ū* longa ad principatum perveniret, praecipue cum novum aliquod participium fingeretur.

Ergo quod *ū* litera in participio perfecti sedem certam habebat, sive, cum latius pervulgata esset, iustam *ŭ* vocalem superaverat, sive a supino ad participium translata erat, hoc paradigma *-uo*, *-ui*, *-ūtum* erat, nec mirandum est verba denominativa et suffixis *nu* literis aucta eodem modo flexa esse, cum ad nullam indoeur. formam redeuntia ad similitudinem verborum primariorum posterius formarentur.

Ad extremum terminationes *-ūtus*, *ūtum* tam acceptae erant, ut non modo ad omnia verba in *uo* exeuntia adderentur, (*locūtus*, *secūtus*) sed etiam ad alia multa, qua de causa creata sunt *astūtus*, *canūtus*, *cinctūtus*, *cornūtus*, *hirsūtus*, *nasūtus*, *nodūtus*, *versūtus* cet.[1] In linguis recentioribus, quae a latina derivantur, *-ūtus* terminatio est usitatissima.[2]

---

[1] Curtius Kleine Schriften herausgeg. von Windisch II, p. 137; cfr. pp. 147, 148. Brugmann Morph. Unters. I, 83. Osthoff Perfectum p. 261 sq., 613.

[2] Carol. Michaelis Stud. z. rom. Wortschöpfung p. 30 sq. W. Meyer Grundriss d. rom. Phil. p. 368. Suchier ib. p. 619 sq. Wheeler Analogy pp. 15, 31.